

**MUNGIU A
LOVIT LA
CANNES**

„Să le fi dat prea mulți bani, nu luau atâtea premii!” și „A fost nevoie de Palme d'Or ca să aflu și românii că aici se fac filme bune” – două comentarii despre succesul lui Cristian Mungiu la Cannes.

ÎN » PAGINILE 2-3

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » **EDIȚIA DE OLTENIA** » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

NR. 55 (130) » 2 – 8 iunie 2007 » Supliment săptămânal gratuit realizat de Editura Polirom și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro

**Festivalul de Teatru
e mare, orașul cam mic**

Veronica Niculescu

Anunțat ca o ediție specială, în anul în care Sibiu este Capitală Culturală Europeană, Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu nu a confirmat așteptările. Le-a depășit.

ÎN » PAGINA 5

**Un spectacol
plin de energie**

Cornel Mihai Ungureanu

Teatrul Național „Marin Sorescu” din Craiova a programat pe 26 mai a.c. premiera *Cinta maică-mea în far*, de Gilles Granouillet (traducere de Xenia Karo), în regia lui Alexandru Boureanu.

ÎN » PAGINA 4

TEATRU – Noul spectacol al lui Afrim – ÎN » PAGINA 13

LITERATURĂ – O lume pentru Julius – ÎN » PAGINILE 10-11

INTERVIU CU JURNALISTUL EUGEN ISTODOR

„Zece comunisme urâte aș trăi cu mama și vecinele ei”

FOTO: Cosmin Bumbac

„Bîrfa e cea mai ispititoare femeie din lume, sîni, buze, șolduri, trup, minte brici, fără vîrstă. Sigur, te părăsește, sigur, nu ești niciodată bun pentru ea, dar ce nostalgii trăiești apoi, nimeni nu ți le va lua. Bîrfa mi-a ținut viața. I-a dat durată. Toată lumea e urîtă, numai tu ești deștept, magnific. Cafeaua și tutunul

iubesc bîrfa. Ce poți să faci? Gura ți-o îndopi, dar niciodată nu-ți tace. Ce iese pe gură, tutun, vorbă, înseamnă libertate și nemurire.”

CITIȚI UN INTERVIU DE DIANA SOARE

ÎN » PAGINILE 8-9

CIRCUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

Eliberarea de complexe

Asemenea celor mai mulți dintre cei care au scris despre succesul extraordinar al lui Cristian Mungiu la Cannes, n-am văzut încă filmul cineastului român. Am citit doar unele articole – cele mai multe entuziaste, dar și unele mai puțin laudative. Din cele din urmă am aflat fie că este vorba despre un film care prezintă o realitate mizeră a României comuniste ce ne-ar crea încă o dată imagine negativă, fie că ar oferi Occidentului o imagine a deviațiilor de comportament ale românilor, inclusiv din punct de vedere sexual.

Fără a mă opri prea mult asupra unor asemenea opinii, trebuie spus totuși că misiunea filmului *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* nu a fost nicicum una de ofertă turistică pentru România anului 2007, deci a vorbi despre răul pe care l-ar provoca imaginii țării noastre este, eufemistic spunând, o aberație. Succesul lui Cristian Mungiu nu poate fi discutat la acest nivel. Ci la unul mai larg, care vine să sublinieze o realitate surprinzătoare – anume că, prin Palme d'Or-ul obținut anul acesta, dar și prin succesele obținute de noua generație de cinești în anii trecuți, ca și prin succesele obținute în alte domenii ale artei, România pare să fi profitat, din plin, de momentul intrării în Uniunea Europeană.

Știu, o asemenea afirmație sună de la bun început prost, părfind să sugereze faptul că succesele artiștilor români ar fi fost favorizate de contextul politic. Dar nu asta voiam, de fapt, să spun. Ci, dimpotrivă, că pentru prima oară în istoria ei culturală postbelică, România a reușit să vină, în momentul în care porțile i-au fost deschise, cu produse valoroase, competitive. Mai plastic spus, pînă acum eram obișnuiți să ratăm momentele, neavînd ce pune pe masa la care eram invitați. De astă dată, anul 2007 pare a ne fi găsit pregătiți. Și

» **România culturală are, pe zi ce trece, tot mai multe motive să se elibereze de complexe și, odată cu ele, de clișeele cu care ne mîngîiam orgoliul de fiecare dată cînd frustrarea ne obliga s-o facem.**

asta într-un mod absolut neașteptat, mai ales dacă ținem seama că, la nivelul instituțiilor culturale de stat, lucrurile nu merg încă grozav, chiar dacă s-au făcut pași înainte, mai ales prin ICR.

Plecînd de la succesul lui Cristian Mungiu, o să mă întorc puțin și la literatură, ca exemplu, amintind de interesul pe care numeroși scriitori români l-au stîmît în străinătate. La fel ca în film, chiar dacă rezultatul nu poate fi, prin natura lucrurilor, atât de palpabil-spectaculos în momentul de față, literatura română a avut ce să propună, a avut cu ce să vină în întîmpinarea interesului pe care Europa ni l-a arătat în preajma și imediat după integrare. Iar lucrurile nu se opresc la film și literatură. E poate mai puțin cunoscut, dar nu mai puțin demn de luat în seamă succesul pe care îl au numeroși artiști plastici, succesul pe care îl au piesele de teatru montate de regizori români și așa mai departe.

Personal, am senzația că pentru prima oară am reușit, din punct de vedere cultural, să recuperăm – de cele mai multe ori fără implicarea majoră a statului, ba chiar uneori în ciuda refuzului de a acorda acest ajutor – pînă la a fi sincroni cu Occidentul exact atunci cînd era nevoie s-o facem. România culturală are, pe zi ce trece, tot mai multe motive să se elibereze de complexe și, odată cu ele, de clișeele cu care ne mîngîiam orgoliul de fiecare dată cînd frustrarea ne obliga s-o facem. Este, indiscutabil, unul dintre cele mai concrete și promițătoare starturi pe care le-am avut vreodată.

În acest context, a vorbi despre artă ignorînd ceea ce aduce ea în mod real României ca prestigiu și imagine, în schimb subliniind că temele alese de artiști ne sînt defavorabile, este doar un mod de a călca în strachina străveche pe care, din păcate, mulți conaționali o poartă încă la ei în momentul în care ajung în fața festivalului. Cristian Mungiu și alți regizori, prin filmele lor, scriitorii români, prin cărțile lor, orice alt artist prin producțiile sale culturale nu vin să spună în fața publicului occidental: „Așa e România!”. Ci, într-un mod spectaculos, prin calitatea poveștilor, a creațiilor lor, spun de fapt: „Asta poate România!”. Poate să cîștige, poate să fie ovaționată prin reprezentanții ei, poate să ne stîmbească nouă, celor de-acasă, cite un puseu de mîndrie. Și uneori asta e chiar mai mult decît suficient.

LOGICĂ DE CNC-IST

„Să le fi dat prea mulți bani, nu luau atîtea premii“

Palme d'Or-ul cîștigat de Cristian Mungiu consfințește, paradoxal, eșecul unui sistem. Oricîte nuanțări ar încerca ministrul Culturii sau directorul Centrului Național al Cinematografiei, politica dusă în acești ani a fost în primul rînd aceea de a-l finanța cu sume enorme pe Nicolaescu și de a scăpa firimituri și celor mai tineri.

Abia după ce au început să apară premii – pentru filme prea puțin susținute financiar de stat și mult mai mult din alte surse, inclusiv buzunarul propriu (cum a fost cazul lui Corneliu Porumboiu) – au crescut și sumele acordate junilor cinești. A te bate cu pumnul în piept cu premiul lui Mungiu este premiul unei întregi națiuni pentru că a avut el grijă domnul Iorgulescu de salvarea culturii române, mi se pare un act de faiseism. Dacă avem un „val” minimalist în cinematografie nu ține numai de estetica adoptată în mod voit de regizori, dar și de o anumită conjunctură istorică – n-au avut cu ce mai mulți! Iată un alt paradox care ar putea fi speculat cu și mai mult cinism de dirigitori: „dacă le dădeam prea mulți bani, poate că nu luau premii”.

Nu putem acum, după ce au fost cîștigate atîtea premii, să uităm realitatea de la care am plecat. Una a juriului Centrului Național al Cinematografiei, de pildă. Cum mai pot ieși pe stradă acei membri care i-au dat 5 lui Mungiu pentru acest proiect de Palme d'Or sau aceia care l-au respins pe Cristi Puiu? Vă mai amintiți că unii membri ai juriului au argumentat notele mici prin faptul că s-au saturat de atîta mizerabilism? Ei bine, gustul lor ajunge să sfideze o întreagă generație de creatori. Mi-a trecut prin minte, încercînd să îmi explic rezultatele aberante de la concursurile

» **Nu putem acum, după ce au fost cîștigate atîtea premii, să uităm realitatea de la care am plecat. Una a juriului Centrului Național al Cinematografiei, de pildă. Cum mai pot ieși pe stradă acei membri care i-au dat 5 lui Mungiu pentru acest proiect de Palme d'Or sau aceia care l-au respins pe Cristi Puiu? Vă mai amintiți că unii membri ai juriului au argumentat notele mici prin faptul că s-au saturat de atîta mizerabilism? Ei bine, gustul lor ajunge să sfideze o întreagă generație de creatori.**

COMENTARIU

GEORGE ONOFREI

pentru finanțări, că poate scriitorii invitați să facă parte din aceste juri li caută pe Sadoveanu în scenariile lui Mungiu!

Dacă lucrurile ar fi stat altfel, nu am fi avut proteste nesfîrșite. Iarși, să nu uităm că Radu Jude, al cărui scurtmetraj, *Lampa cu cîciulă*, a luat zeci de premii și se îndreaptă spre Oscar, a fost respins cu proiectul lungmetrajului său de debut! Că Mungiu a primit de la unii membri note de 5! Că Puiu a reușit să își facă filmul abia prin intervenția ministrului Culturii de atunci, Răzvan Theodorescu, riscînd astfel și minia colegilor de breaslă (nu puțini au fost aceia care i-au reproșat că a luat banii). Și exemplele sînt, cu certitudine, mai multe.

Cît despre *proiectul coerent* destinat cinematografiei al echipei de la Ministerul Culturii... Să luăm una dintre componentele de bază – distribuția și exploatarea filmelor. Prin noua Lege a Cinematografiei, cinematografele vor fi vindute bucată cu bucată. În Iași, deja se zvonește că pe locul actualului cinema Republica se va ridica o frumoasă parcare

supraetajată. Și cred că în restul orașelor va fi la fel. Sînt, într-adevăr, mai mulți bani pentru filme, dar algoritmul după care lucrează CNC este unul greșit din start: să dăm și la bătrîni, și la tineri, să-i mulțumim pe toți. Se vede că principalul gînd a fost acela să fie toți mulțumiți, eventual să nu mai avem atîta scandal. Or, mulțumirea și lipsa de scandal nu rezolvă problema valorii.

Cîștigul de la Cannes, să nu uităm, este unul individual. Artistul nu are de ce să lucreze în echipă și, cu atât mai mult, Puiu & Porumboiu & Mungiu & Jude &... nu vor juca niciodată într-o selecționată a României. Dar pe cinematografia aceasta minimalistă și premiile obținute de cineștii români ne-am putea construi un foarte bun brand de țară. În interiorul patriei încă mai e nevoie de lobby pentru ca filmele lor să fie gustate în sala de cinema. În străinătate însă, aceste filme au fost văzute de zeci de mii de spectatori plătitori de bilete. Un moment excelent, prin urmare, care ar putea fi speculat și în folosul României și fără a confisca „victoria” regizorilor.

SUPLIMENTUL LUI JUP

CU CITEVA MILIOANE DE ANI ÎN URMA, LA UN SHOW TV

Cristian Mungiu a fost asaltat de ziaristi la festivalul de la Cannes

A fost nevoie de Palme d'Or ca să afle și românii că aici se fac filme bune

Stau să mă gândesc la niște epetete și nu le găsec. De la Festivalul de la Cannes, România a plecat cu cele mai multe premii, patru la număr. Știu că atunci când va apărea acest material, toate superlativale vor fi fost bifate, dar acesta este adevărul.

Iulia Blaga

România a explodat pe harta cinematografe mondiale, cu un Palme d'Or și cu premiul secțiunii „Un Certain Regard” obținute în același an, plus un foarte măgulitor Premiu FIPRESCI (oferit de crema criticii mondiale) și un premiu acordat de Ministerul Educației Naționale din Franța (care presupune ca filmul lui Cristian Mungiu să fie arătat în toate liceele din Hexagon). Nimeni nu și-ar fi putut imagina un asemenea succes, deși 4 luni, 3 săptămâni și 2 zile fusese efectiv lutat în brate de critici imediat după proiecție. O dată pentru că gusturile criticilor nu se potrivesc decît foarte rar cu cele ale juriului, apoi pentru că, potrivit unei legi nescrie, filmele proiectate în primele zile n-au șanse la Palme d'Or. Pentru mine e în continuare incredibil că filmul lui Cristi Mungiu i-a făcut pe toți să uite și de Wong Kar-wai, și de Tarantino, ca și cînd nici n-ar fi fost pe acolo.

Mungiu e acum, oricît de multe acuze de plagiat i s-ar aduce din partea unora care n-au deschis gurița înainte de Palme d'Or, echivalentul în cinema al lui Dumitru Prunariu. Primul român în spațiu. Oricît de ofițari ar fi colegii lui de generație sau din alte generații, sînt convinși că premiile de anul acesta vor face pîrtie și pentru ceilalți, nu numai la festivalurile mari din afară, dar și în haosul din țară.

Probabil că era nevoie nu de un scandal cum a făcut Cristi Puiu (ridicîndu-și atîta lume-n cap), ci de un premiu bubiutor pentru ca lucrurile să se schimbe la CNC și în sistemul de acordare a finanțărilor publice. Cred că de-abia acum începe reforma în cinematografie, de-abia acum și-au dat seama românii (televiziunile, publicul) că aici se fac filme bune.

Îmi amintesc că după ce a luat Premiul FIPRESCI, Cristi Mungiu spunea, cu umorul ce-l caracterizează, că a preluat de la Emerich Jenei o frază înțeleaptă: „Nu-mi fac iluzii ca să n-am deziluzii”. Eu cred că și-a făcut, dar cu măsură. L-am admirat cu toții cît de calm și de modest a fost pe scenă, cînd a primit trofeul. Cred că îți trebuie foarte multă rezistență să faci al doilea film la cinci ani distanță de la debut, să-ți înfrîngi teama eșecului, să ai răbdare să găsești ce crezi tu sută-n mie că te reprezintă și că are șanse de succes. Cristi Mungiu n-a stat cinci ani în lotus, așteptînd revelația. A pus pe picioare o firmă și o familie, a lucrat reclame pînă noaptea ca să facă bani să le țină pe amîndouă, a avut răbdare, deși presiunea pe umerii săi era tot mai mare.

Cristian Nemescu a trăit pentru cinema

N-aș vrea ca succesul lui Cristian Mungiu să îl umbrească pe cel al filmului

lui Cristian Nemescu, *California Dreamin' (mesfirși)*, care a cîștigat premiul secțiunii „Un Certain Regard” nu ca gest uman, compensatoriu pentru că autorul său nu mai e, ci pentru că juriul n-a putut, după propria declarație, să nu-l premieze.

Filmul a fost cel mai puternic din secțiune. Cred că e primul an cînd la Cannes e premiat filmul neterminat al unui cineast decedat între timp.

Nu știu cum să vorbesc despre prezența la Cannes a filmului lui Cristi Nemescu și despre premiul la care, recunosc, nu mă așteptam. A fost ca atunci cînd plouă cu soare. Sînt convinsă că tînarul cineast a regizat multe din evenimentele petrecute acum la Cannes. Ca și Mungiu, și el a trăit pentru cinema. A și murit pentru el, căci în noaptea cînd a avut accidentul, venea de la montaj (împreună cu Andrei Toncu, Otto, care trebuia să facă sound-design-ul filmului). Singura speranță e că, de acolo de unde sînt, se bucură.

Să nu uităm nici că la Cannes a fost proiectat *Pădurea spinzuraților* în cadrul select al nou-înființatului World Cinema Foundation, și că filmul lui Liviu Ciulei se află pe prima listă a peliculelor de valoare care vor fi restaurate. (Din păcate, Arhiva Națională de Filme a „restaurat-o” încă de la București pe Mariana Mihuț, care a venit săracă la Cannes, alături de Victor Rebengiuc, pentru a descoperi că secvența în care apărea ea fusese scoasă din film.)

Ediția a 60-a a celui mai important festival de film din lume a fost intensă, rotundă și categorică pentru România. Cred că acesta e momentul în care plăcile tectonice au glisat. În numerele următoare mă voi referi pe larg la Cannes-ul recent încheiat.

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Sinsenc-ul președintelui

Era o seară de vineri. Veneam cu mașina de la un colocviu literar de la Cluj și ne îndreptam spre Timișoara.

Patru scriitori: Robert Șerban, care conducea mașina, Tudor Crețu, Alex Potcoavă și eu. Mașina vîjîia pe drum, timpul trecea, Timișoara se apropia... era plăcut. Și, din vorbă-n vorbă, ca la drum, am ajuns să ne amintim cu toții, nu știu din ce motiv, de fostul președinte al României, Emil Constantinescu. Cea mai cruntă dezamăgire a noastră.

De ce să mint acum? Îl luam pe ex-președintele nostru intelectual peste picior într-un hal fără de hal. Dacă ne-ar fi auzit, ne-ar fi aruncat cu cerneală în obraz. Dar o făcăm și dintr-un soi de masochism: el era simbolul speranțelor noastre înșelate, așa că, bațjocorîndu-l pe el, ne zgîndăream rănile și nouă.

De la o vreme ne-am plictisit. Robert a deschis radioul mașinii. Era ora 9 seara, 5 mai 2007. Moment memorabil: clipa în care am descoperit că realitatea imită povestea. La Radio România Actualități începea o emisiune cu un nume predestinat: ceva cu „clarobscur”.

Invitat – președintele Emil Constantinescu. Emisiunea a durat o oră, timp în care toți patru am hohotit de ris pînă la explozie. A fost una dintre cele mai comice transmisiuni radio pe care le-am auzit vreodată. Eu nu știu cum mai putea Robert să conducă mașina.

Ar fi trebuit să ne îngrozim. Omul acela a stat patru ani în fruntea României. A fost singurul președinte pe care l-am simțit ca fiind al nostru. Între un fost activist PCR și un căpitan de navă s-a intercalat el, profesorul universitar, reprezentantul intelectualității...

Oare atît de penibili pot să fie intelectuali?

Mi-e greu să redau discursul bietului ex-președinte. Nimic din ce spunea nu se lega. Vorbea dezlinat, lăsînd propozițiile în suspans și încălcînd cu voioșie regulile acordului gramatical. Sărea de la fostul președinte bulgar Jelio Jeleu la animalele care simt cutremurele și la intelectualii care au devenit „ultrași” de galerie ai unor politicieni. Vorbea despre importanța ce i se acordă lui în Europa și în întreaga lume și explica în cîte *sinsenc-uri* a fost invitat să fie membru. Zece minute ne-au trebuit doar să pricepem ce sînt *sinsenc-urile* în care îl tot chemau pe domnul președinte diverși guru planetari. Era vorba de *think tank-uri*.

Oricum, rîdeam prea tare ca să pot reține ceva coerent. Nici nu era

nimic coerent de reținut. Îmi mai amintesc acum vag doar un șir de explicații imbinat într-o logică aparte. Cică la un moment dat era nu știu ce problemă globală cu cuprul. O problemă care punea în pericol planeta, oricum suprapopulată (?). Atunci a făcut domnul Constantinescu repede un studiu, pe care l-au apreciat niște specialiști din străinătate, și a reieșit că nu e bine așa, astfel că – acum citez – „a început să se producă aur”. Să se producă aur. Visul alchimistilor. Și, așa cum animalele simt cutremurele, că s-au făcut între timp și seismografe sau seismologi (nu era prea clar), care simt și ele (sau ei) cutremurele la fel de repede, iar în *sinsenc-uri* se face același lucru, tot astfel și domnul Constantinescu făcea ceva, că tocmai venise de la Moscova (parcă), unde era și Jelio Jeleu (parcă), și acolo, dar și în Grupul de la Roma, sînt oameni aleși – așa, ca Domnia Sa –, care se ocupă de destinul omenirii.

Eu sper că nu-i adevărat. Altfel ne așteaptă un destin sumbru.

Ce ne amuza mai tare era că din cînd în cînd moderatoarea emisiunii făcea act de prezență, emițînd absurdă propoziție „Vă înțeleg perfect, domnule președinte”. Iar noi nu înțelegeam nimic. De-aia nu ne cheamă mai comice transmisiuni radio pe care le-am auzit vreodată. Eu nu știu cum mai putea Robert să conducă mașina.

Un lucru însă am priceput: cheia nu e la Emil. N-a fost niciodată. Sloganul din campania electorală din 1996 era la fel de găunos ca și discursul Domniei Sale din emisiune. Dar cel puțin am avut parte de o distracție pe cînte. Mulțumesc pe această cale postului de radio național. Cu greu m-ar fi putut face cineva să ridă așa de bine și de mult. Iar rîsul, se știe, e sănătos. Să mai zică vreun cîrtoș că Radio România risipește banii contribuabililor...

» Ar fi trebuit să ne îngrozim. Omul acela a stat patru ani în fruntea României.

A fost singurul președinte pe care l-am simțit ca fiind al nostru. Între un fost activist PCR și un căpitan de navă s-a intercalat el, profesorul universitar, reprezentantul intelectualității...

» Ar fi trebuit să ne îngrozim. Omul acela a stat patru ani în fruntea României.

A fost singurul președinte pe care l-am simțit ca fiind al nostru. Între un fost activist PCR și un căpitan de navă s-a intercalat el, profesorul universitar, reprezentantul intelectualității...

» Ar fi trebuit să ne îngrozim. Omul acela a stat patru ani în fruntea României.

A fost singurul președinte pe care l-am simțit ca fiind al nostru. Între un fost activist PCR și un căpitan de navă s-a intercalat el, profesorul universitar, reprezentantul intelectualității...

» Ar fi trebuit să ne îngrozim. Omul acela a stat patru ani în fruntea României.

A fost singurul președinte pe care l-am simțit ca fiind al nostru. Între un fost activist PCR și un căpitan de navă s-a intercalat el, profesorul universitar, reprezentantul intelectualității...

» Ar fi trebuit să ne îngrozim. Omul acela a stat patru ani în fruntea României.

A fost singurul președinte pe care l-am simțit ca fiind al nostru. Între un fost activist PCR și un căpitan de navă s-a intercalat el, profesorul universitar, reprezentantul intelectualității...

» Ar fi trebuit să ne îngrozim. Omul acela a stat patru ani în fruntea României.

A fost singurul președinte pe care l-am simțit ca fiind al nostru. Între un fost activist PCR și un căpitan de navă s-a intercalat el, profesorul universitar, reprezentantul intelectualității...

» Ar fi trebuit să ne îngrozim. Omul acela a stat patru ani în fruntea României.

A fost singurul președinte pe care l-am simțit ca fiind al nostru. Între un fost activist PCR și un căpitan de navă s-a intercalat el, profesorul universitar, reprezentantul intelectualității...

» Ar fi trebuit să ne îngrozim. Omul acela a stat patru ani în fruntea României.

HÎRTIA DE TURNESOL

Cornel Mihai UNGUREANU

În clandestinitate

Gîndul că în curînd (pe 6 iunie) se deschide, la Romexpo, Bookfest 2007 mi-a stîrnit nostalgia orelor de lavandă – le zic așa pentru parfumul calmului și lentorii cu care se prelingeau, anul trecut, la acest festival al cărții.

Încă nu se luminase de ziua cînd am ieșit pe ușă, cu un rucsac în spate, hotărît să prind singurul tren care îmi permitea să ajung în București la timp pentru lansarea cărții de interviuri a poetului Nicolae Coandă. Alți craioveni nu își anunțaseră prezența, pe Corina urma să o întîlnesc în gară, dar era musai să susțină un examen, așa că avea să ajungă la Romexpo mai tîrziu.

Ploua consistent pe umbrela mea înfiptă în pămîntul reavăn al rondului din fața Casei cu leu. Sub umbrelă, între tufe de trandafiri, zăcea Cliff, căruia îi spuneam Bătrînul, cîinele mătușei mele, prea bolnav ca să se mai poată ridica. („A dat colțul?”, întreba ea, la răsîmpuri, în acele zile în care animalul abia se țira, iar Babi îi răspundea invariabil: „Pregetă”). Plouase și în seara dinainte, ajunsesem tîrziu și cum Cliff nu răspundea îndemnuirilor mele de a merge la adăpost, iar eu nu îl puteam urmi, îi lăsasem umbrela. Acum însă aveam nevoie de ea, așa că am înlocuit-o, deasupra lui, cu prima folie de plastic găsită în garaj.

Capitala m-a primit cu zgomot, poluare și miros de tei pe străzile liniștite. La lansarea cărții lui Nicolae am făcut fotografiile de la distanță, doar din cînd în cînd ajungea la mine în clar vreun cuvînt al autorului, al Anei Blandiana sau al lui Daniel Cristea-Enache. Corina a venit la timp pentru berea de după, apoi ne-am învîrtit prin standuri pînă la închidere, cînd ne-am dus la Ligia și Silviu. Lucrau la ridicarea propriei case, pe străduța provincială, aveau o cățelușă zburdalnică (Picățele) și o

țețoasă sobră (Lia). Mă culcam pe unde apucam – o dată cu Lia, pe jos, altădată cu Silviu, care, dimineața, a întîrziat la serviciu. „Așa pățește cine doarme cu mine”, le spuneam fetelor, la micul dejun. Ligia pleca la jobul ei, noi spre tîrg să vedem cum Mircea Horia Simionescu cîștigă un telefon mobil, iar Ana Blandiana și Romulus Rusan asistă la o întîlnire moderată de Dan C. Mihailescu. Șerban Foață avea lansare de la aceeași oră cu Liiceanu – „un biet intelectual” a cărui cea mai recentă carte era, după propria părere, „un butoi de pulbere”. Zimbeam la: „Dacă binele are vreo șansă să învingă, el nu o poate face decît cu armele răului” și „Carter, un umanist la putere a fost un dezastru pentru America”, apoi Andrei Cornea povestea despre Sofocle și Filocet, despre Ahile care nu folosea nici un mijloc necinstit, spre deosebire de Odiseu (Prelipeanu asculta și el așezat pe mochetă, în cealaltă laterală a scenei).

Intr-o zi, a apărut și Laur, după o vacanță în Norvegia, copleșit de facturile adunate între timp. „Cînd au să taie Internetul, or s-o facă mai din ramură: «Băi, în ce zonă stă tipu' care n-a plătit?» Pa! Il taie la tot cartieru! Vecinii te caută să te bată... dar pe tine te doare la bască! Ești în Norvegia!”, îl încuraja Silviu, noaptea, la un grătar. „La bască” ne durea și pe noi, răsfoiam cărți și îi priveam pe scriitori, din clandestinitate, cit era ziua de lungă!

În ultima zi, la tîrg, mi-am pierdut umbrela, Corina zicea că n-ar fi greu de recuperat, dar n-am încercat. Mi se făcuse dor de Radu Coșasu (îmi plăcuse *O scenă de dragoste cum n-am mai citit* – Dilema Veche, 2-8 iunie 2006, desprinsă dintr-o carte de Philip Roth, apărută la Polirom: *Animal pe moarte*) și de Cliff, căruia îi spuneam Bătrînul.

© Constantin Păduraru

Un spectacol plin de energie

Teatrul Național „Marin Sorescu” din Craiova a programat pe 26 mai a.c. premiera *Cînta maică-mea în far*, de Gilles Granouillet (traducere de Xenia Karo), în regia lui Alexandru Boureanu. Spectacolul este realizat în cadrul proiectului TRAMES II al Teatrului „Comédie de Saint-Etienne”, în care Naționalul craiovean este partener.

Cornel Mihai Ungureanu

O muzică relaxată ne întîmpină la intrarea în sală. Marsilianu și Perpînian, cei doi frați care vor să își salveze mama (din far, de băbații care o înconjoară, de ea însăși) își fac de lucru pe la capetele primelor rînduri. În vremea asta, pe scenă, Căteaua dansează, alte personaje lenevind, zîmbind, observîndu-ne din fundal. Frații vor urca de îndată pe scîndură și vor depăna, în ritm de *road movie*, povestea unei copilării cu tatăl absent și o mamă care nu seamănă cu celelalte („De ce face mami așa? De ce nu e ca mamele altor copii?”). Marsilianu e cu trei ani mai mare, trebuie să aibă grijă de mezin, să fie atent să nu se strice motorul, dar, mai ales, să înceapă cățelușii pe care, altfel, mami i-ar fi înecat. Perpînian chinuie o broască, o va ucide, cu inocență, primind apoi un vizitator pe care îl ia drept Dumnezeu și care îi spune că mama, dispărută peste noapte de acasă, cîntă în virful unui far („Mami cîntă în far e pedeapsa pentru ucigași”, constată Perpînian). Călătoria lor în căutarea fugare (o baghetă magică îi poate face să încremenească, uneori), pove-

tea de plan secund, a mecanicului care filosofează tot timpul și care va fi înșelată de soție – ea pretinde că se afla „la cum-părături la circumar” –, aparițiile înginerului păzitor, panseurile mai mult sau mai puțin moralizatoare împart spectatorii: unii se îndrăgostesc de universul așa văzut prin ochi de copil, alții „nu înțeleg nimic”.

Și un pont

Regizorul Alexandru Boureanu profită din plin și cu folos de provocarea lui Granouillet: liberul acces, ca într-o piesă de jazz, la improvizatie, și ne oferă un spectacol dinamic, amuzant și tragic, cu permanente surprize: vizibilitatea sufleurului, felul în care își fac apariția în scenă duna de nisip, balta și pomul, excelente momente de dans și clipe hazlii de dialog cu publicul. Așa cum haosul minutelor de încălzire a instrumentelor se transformă, la un concert simfonic, în ritmuri născocite de Hacıaturian (de exemplu), jocul actorilor, mișcarea scenică (Germina Cosma), scenografia (V. Penișoară-Stegaru), ilustrația muzicală (tot Boureanu), efectele tehnice – sono-

re și vizuale (Dodu Ispas, Valentin Pîrlogea, Mircea Vîrzaru) – concură la realizarea unui spectacol în respectul legilor armoniei. I-aș reproșa regizorului doar existența unei scene pe care aș fi vrut-o mult mai neasemănătoare cu aceea a balconului din *Romeo și Julieta*, varianta pusă în scenă la Craiova de Yiannis Paraskevopoulos.

Impecabilă evoluție pentru experimentații Valer Dellakeza (Marsilianu) și Eugen Titu (Perpînian) în rol de bebeluși. Candoarea le iese bine pe tot parcursul, și atunci cînd vorbesc despre calendarul cu mîmici goale, și cînd răspund la o provocare de genul: „Fă-te roșu la față, te rog!”. Marian Politic – tatăl pentru care era mult prea tîrziu și care nu mai e în stare decît de „Aș fi vrut” – stăpînește perfect nuanțele, alterînd optim dramatismul cu zămbetul. În plus, cu sau fără scaune, dansează admirabil în tandem cu Adrian Andone (în foarte bună formă fizică), mecanicul care meditează flegmatic „la viață, la sensul ei și la nevăstă” și își începe invariabil dizertațiile cu trei cuvinte greu de uitat: „Oamenii își închipuiesc”. La înălțime sînt, nu numai la propriu, cum se întîmplă de cîteva ori, Iulia Lazăr (Ingerul) și Anca Dinu (Nevasta mecanicului). Spectacolul o împune pe Raluca Păun (Cîntecul mamei), scriptoare în momentele interactive, și constituie un examen trecut cu brio de încă studenta Denisa Vlad (Căteaua), căreia îi reușește de minune elocvența non-verbală.

Un spectacol plin de energie! Și un pont: dacă stați la capătul rîndului, în partea stîngă a sălii, s-ar putea să cîștigați! (o bombonică).

WHISKY DUBLU IMPACT
baruri și filme

CEL MAI TARE GHID
24 - FUN
DIN CRAIOVA

SIBIU – FITS 2007

Festivalul a crescut mare. Orașul i a rămas cam mic

Anunțat ca o ediție specială, în anul în care Sibiu este Capitală Culturală Europeană, Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu nu a confirmat așteptările. Le-a depășit.

Veronica Niculescu

Festivalul de teatru este, de mulți ani, cel mai important eveniment cultural din Sibiu. Nota maximă a acestei ediții se poate acorda cu ușurință dacă ne folosim de o comparație cu cea de anul trecut, și aceea foarte bună. S-au păstrat densitatea prezenței marilor regizori (am simțit totuși lipsa lui Silviu Purcărete, dar am fost copleșiți de întinirea cu Radu Afrim) și calitatea spectacolelor din săli, iar micile neajunsuri de atunci, mare parte organizatorice, și contabilizate numai în perspectiva lui 2007 au dispărut.

Din zori pînă seara

Spectacolele de stradă au fost mult mai mult decît parade de personaje menite să stîrneasă risul copiilor. Companiile cele mai mari din lume au animat orașul: *Il Corso*, show suprarealist al Aktion Theater Pan Optikum, din Germania, cu zeci de actori, acrobați și muzicieni ce băzda cu instalațiile lor uriașe marea miilor de spectatori, apoi conturul de foc realizat de francezii

de la compania Carabosse cu numeroase ghivece cu flăcări înconjurînd centrul istoric, chiar și simpaticul *The Green Man*, marșianul ce a deschis șirul spectacolelor de stradă făcînd ghidușii în cea mai aglomerată intersecție...

Bilă albă și pentru programarea reprezentațiilor, ordonate astfel încît să nu se mai suprapună și să nu fie nevoit să sacrifice nimic. Dimineața conferințe și lansări de carte, la prînz spectacole-lectură, după-amiaza și seara teatru în săli, iar mai tîrziu, spre noapte, dans la Pavilion și muzică în Piața Mare.

Și, cel mai important, spectacolele realizate la Sibiu de mari regizori nu au mai rămas ineglate sau nedepășite calitativ de cele de import, așa cum se mai întîmpla în trecut, spre deliciul fidelilor spectatori sibieni. O ofertă extrem de diversă, de calitate, cu numeroase plăcute surprize.

Orașul, ca o cămașă strîmță

Festivalul de teatru de la Sibiu, motor al programului cultural, a crescut, așadar, (și mai) mare. Orașul însă se pare că i-a rămas cam mic.

Ca-ntr-o cămașă prea strîmță pare să se zbată festivalul în unele

momente, în Capitala Culturală care încă pare să se aștepte în pregătire.

Deși laudabilă amenajarea de noi spații de joc, sălile de sport sînt în mod cert nepotrivite; spectacole importante s-au jucat în veritabile saune. Spectatori înghesuți și transpirați, unii ghemuți direct pe podea, alții așezați pe băncuțe incomode au înțeles pe pielea lor ce înseamnă „arta cere sacrificii”.

Pe de altă parte, hotelurile mari, special ridicate pentru 2007, nu au fost terminate. Rezultatul: aspectul de șantier al zonei centrale și imposibilitatea găsirii unui loc de cazare pe durata festivalului.

Import de consumatori

Nu în cele din urmă, publicul. Sibiu nu are un public cultural numeros, iar acest lucru se vede, în general, la spectacolele obișnuite, din săli, unde grație biletului funcționează criteriul alegerii, nu al întîmplării (cea care adună mulțimi la evenimentele străzii).

La deschiderea anului cultural din Luxemburg, s-a spus că marea provocare este atragerea publicului din Marea Regiune, fiindcă altfel programul riscă să se ineece cu el însuși. Sibiu este în exact aceeași situație. Din fericire, importul de consumatori pentru teatru – din București sau de peste mări și țări – a funcționat bine, astfel că delicatesele festivalului s-au consumat pe rupe. A fost chiar mare imbulzeală la spectacolele lui Șerban, Dabija, Măniușu, Zholdak, dar au existat și mici excepții.

Din fericire, au lipsit „Invitacii”, acei scorțoși oficiali care nu ratează premiere locale, care nu sînt de fel consumatori de cultură, ci vînători de imagine, iar astfel s-au putut cumpăra și bilete, iar publicul, amestec de localnici, actori, critici de departe, a consumat cu nesat, timp de 11 zile.

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

DELICATESE

- » **Mai presus de orice: *Inimi Cicatrizate*, cu trupa Teatrului Național Constanța, regia Radu Afrim. Te lasă fără răsuflare. Paradoxal, regizorul era supărat a doua zi, pe motiv că reprezentația nu ar fi fost una dintre cele mai reușite, iar actorii nu și-ar fi dus rolurile pînă la capăt.**
- » ***Molloy*, un monolog senzațional (interpret Conor Lovett, de la Gare St. Lazare Players), jucat însă cu sala pe jumătate goală.**
- » **Marcel Iureș, arhitectul îndrăgostit de o capră, în *Capra sau cine e Sylvia?*, regia Alexandru Dabija, Teatrul ACT.**
- » **Dan C. Mihăilescu și comentariile sale la spectacolele lectură, dar și înaintea acestora, între prieteni, de**

spre pădurea de salcîmi de la țară, mierle și ciocirlii...

- » **Andrei Șerban, declarînd că *Purificare*, jucat la Sibiu într-o sală de sport arhiplină, a fost primit la București cu răceală: „Sînt atît de fericit că am putut juca la Sibiu în festival, fiindcă publicul este în fierbere, ca la un carnaval. Festivalul de teatru de la București a avut un scop opus unui carnaval, a avut ca scop castarea”.**

- » **Adaggio personal, absolut autentic: muncitorul beat, prăbușit în fața agenției de protecție a mediului, și pi-ciorul său de plastic aruncat cît colo pe alee, o zi după *Purificare* și una înainte de *Inimi cicatrizate*, piese în care apar personaje ce își pierd cite un picior.**

JÉRÔME BEL:

„Nu sînt interesat să fiu aici dacă publicul nu este pregătit“

Coregraful Jérôme Bel a prezentat vineri, 25 mai, și sîmbătă, 26 mai, la Centrul Național al Dansului București, un spectacol fără instalație de lumini, fără sistem de sunet sau decor, în care personajele joacă fără costume și care dorește să transmită nu un mesaj erotic, ci unul social, politic și antropologic. Totodată, Jérôme Bel a susținut duminică, 26 mai, o conferință intitulată *The last performance (a lecture)*.

CARTE DE IDENTITATE DIN PIELE DE OM

Mihaela Michailov

Jérôme Bel e echivalentul coreografului Chuck Palahniuk. Un tomograful corpului, pe care îl supune celor mai poetice descărnări posibile, celor mai microscopice sfredeliri. Un anarhist al excesului de mișcare, adulat de unii, urit de foarte mulți. Concepția coregrafului francez nu e deloc complicată: corpul vorbește despre saturația virtuozității și artificialității, despre codul reprezentărilor cotidiene, despre limbajul pe care îl scrie, mișcîndu-se cît mai puțin posibil pentru a te face să-ți gîndești propriile surse și resurse de corporealitate. Cu alte cuvinte, ai un corp, folosește-l din plin și întreabă-te cum și de ce există.

Bel e bîntuit de corpul slab, de corpul care vine pe scenă cu toată inevitabilitatea lui degenerescență. Cu îmbătrînirea și exfolierea lui. Simplu, direct și natural, fără să-i fie nici o secundă rușine de ce e el și de adevărat. De degradarea cu nimic cosmetizată. Corp „șunculos”, cu pielea care-i atîrnă, cu burta care i se revarsă. Corp care e capabil și la 60 de ani, să spună ceva despre el. Să nu fugă de el. Apologia firescui corporal, lipsei de reticență și rejecție a oricărui handicap e punctul forte în *Jérôme Bel*.

4 corpuri goale umplu o scenă. Fiecare scrie deasupra lui un nume. Thomas Edison, Stravinsky Igor – două reprezentări simbolice recunoscutibile: lumină și muzică, constante în economia unui spectacol –

Claire Haenni și Frédéric Seguette – cei doi performeri care adaugă cu creta, sub propriile lor nume, cifre înălțuite paradigmatic: vîrstă, greutatea, numărul de telefon etc.

Bel concepe o poetică fiziologică, o epidermologie hipersenzorială. Pielea e asemeni unei coli de hîrtie. O piele creponată, cutanată, întinsă ca o cocă, rulată ca o carpetă, transformată în cel mai flexibil și consistent material. O piele performantă și în același timp vulnerabilă, *seducător de umană*. O piele care tresare și doare. Pe ea e scris cu un ruj roșu Christian Dior. Apoi literele sînt șterse în așa fel încît rămîne din complexul literal un cuvînt extrem corporal:

CHAIR. Carnea din care spectacolul lui Bel e făcut e o suprafață intertextuală. E un text scris, rescris și, dintr-o dată, șters cu cel mai fiziologic „produs” uman, cu pipi. Funcția lui, oricît de oripilați ați fi, devine poetică. Cu pipi este curățată o reprezentare. Un nume, o vîrstă, o greutate a trupului. Ca și cum n-ar fi existat niciodată. Nevoia fiziologică spală nevoia de identitate vizibilă, de prezență. Stravinsky intonat ritmic de cea care are deasupra capului numele compozitorului nu se mai aude. E înlocuit de *I'm an alien*, într-un transfer de identități care se disipează din ce în ce mai mult. Dansatorii pleacă. Un tip îmbrăcat se așază sub literele care rămîn în picioare. Sub noua ordine numită. Sub o acțiune nouă, un text nou. Sub o nouă reprezentare. *Eric chante Sting*.

Nu îi acuz de prejudecăți pe cei care au părăsit sala

Elena Vlădăreanu

De cînd am văzut *Jérôme Bel* de Jérôme Bel mă tot gîndesc ce s-ar fi întîmplat dacă el ar fi fost prezentat la București, pe la mijlocul anilor '90, la începutul carierei lui. Din '95, cînd a avut premiul – deși fusese gata încă din '94 – au trecut 12 ani, iar acest spectacol a devenit aproape un clasic în tot minimalismul lui, în negarea a ceea ce s-a înțeles și încă se înțelege prin dans.

Jérôme Bel – deși nu are nimic spectaculos – a fost prezentat în două seri la București, la Centrul Național al Dansului, și am înțeles că sala a reacționat asemănător la ambele reprezentații. Eu am fost la a doua dintre ele. Pînă la punctul culminant, cînd două dintre cele patru persoane aflate pe scenă urinează, sala s-a cam înjumătățit. Nu o să îi acuz pe cei care au părăsit sala de prejudecăți. Sînt convinsă că, așa cum am citit o observație într-un cotidian central, *Jérôme Bel* nu i-a lăsat indiferenți nici pe români.

Spectacolul nu e ușor de urmărit, nici de digerat. Dacă reușești să treci peste goliunea unor corpuri nu tocmai tinere și nu tocmai perfecte, peste grotescul unor gesturi – de exemplu, ce poți face cu scrotul pe scenă, pentru că e acolo și nu poți să-l ignori, sau cum poți folosi părul partenerii pentru a-ți îndesi și poetiza părul pubian –, peste jenă – de

ce nu? –, atunci poți să rîzi în voie. Pentru că *Jérôme Bel* este, la un prim și foarte ușor de escaladat nivel, un spectacol cu mult umor. Abia apoi vin chestiile grele, *pour les connaisseurs*: interpretările de toate tipurile, cît de lipsit de erotism poate fi un corp gol, puterea noastră este umbra noastră, idee pe care s-o sugerezi jucîndu-te doar cu un bec pe care îl biți în dreptul unei burți proeminente și, desigur, ce vrea fiecare să înțeleagă. Eu am văzut în tot acel joc cu a face ce tocmai am scris o lecție de teorie lingvistică și da, mi-a plăcut.

Un fel de punct zero al literaturii pentru dans

Patru persoane goale (un bărbat și trei femei) pe o scenă întunecată, luminată doar de un bec minuit de cea mai în vîrstă dintre ei. Aceasta tocmai a scris cu cretă albă pe peretele negru din spate Thomas Edison. Cea de-a doua femeie va scrie Stravinsky Igor și pînă spre final va fredona ceva din Stravinsky. A treia femeie își va scrie numele și coordonatele importante: înălțime, greutate, vîrstă, număr de telefon. Același lucru îl va face și el. De altfel, ei doi rămîn singurii care se vor mișca mai mult în acest spectacol. Sînt cîteva momente care nu îți vor ieși ușor din cap: el își descoperă toate alunițele de pe corp, iar ea va uni

cu un ruj, puțin mai tîrziu, cîteva dintre ele și va obține „Carul mic”: ea își pune pielea și colăceii de pe abdomen la treabă, realizînd astfel o nouă coregrafie; cu același ruj, el desenează pe spatele ei, în partea stîngă, o inimă, iar efectul vizual e de milioane.

Folosind urina ajunsă natural pe scenă, vor șterge din ce au scris la începutul spectacolului și va rămîne: ERIC (din „Seguette Frédéric”) CHAN (din „Claire Haenni”) TE (din „Thomas Edison”) STING (din „Stravinsky Igor”). Urmarea: Frédéric este înlocuit de un Eric care va începe să cînte Sting.

În final, să vedem ce spune Jérôme Bel: „Cu *Jérôme Bel* am încercat să găsesc un fel de punct zero al literaturii pentru dans. Am vrut să evit două lucruri: corpul erotic și corpul musculos perfect, corpul ca războinic. Sex și putere: în toată cultura noastră (nu numai în dans), acestea sînt cele mai dominante ipostaze în care corpul este prezentat, într-un fel în care îi sînt refuzate semnificațiile sale cele mai uzuale”.

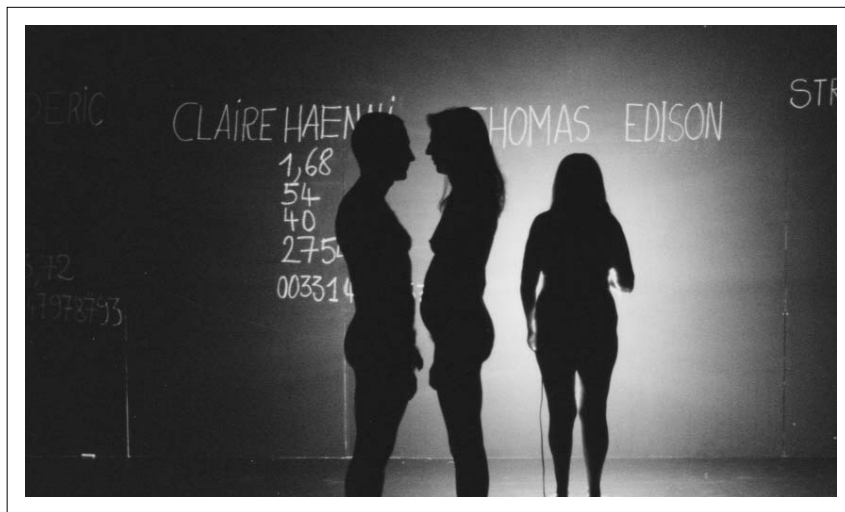
Despre Jérôme Bel ar trebui să știți că are 43 de ani și că se spune că a schimbat fața dansului contemporan la începutul anilor '90, propunînd „o estetică minimalistă, care refuză metafora, reprezentarea și mișcările estetizate, în favoarea mișcărilor simple, scoase din viața de zi cu zi”.

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL
DE CULTURĂ
SE ASCULTĂ PE:

www.supliment.
polirom.ro/
radio.aspx

O emisiune de
George Onofrei
și Anca Baraboi

Cum a ajuns la Timișoara Ego. Proză 2.0

Editura Polirom și „Suplimentul de cultură” au descins pe 24 și 25 iunie la Timișoara. Am ajuns în două librării, dar am și vorbit despre reviste de cultură, jurnaliști culturali și am vizionat filme. Formula completă: Silviu Lupescu, Lucian Dan Teodorovici, Florin Lăzărescu (sosit abia vineri după-amiază de la Viena, unde era plecat pentru lansarea romanului său) și subsemnatul. Ne-au curtat spre Vest Adriana Babeți, Mircea Mihăieș, Radu Pavel Gheo și Robert Șerban, în cadrul programului „Timișoara citește!” (adică filiala timișoreană a Uniunii Scriitorilor și revista „Orizont”).

Nepot Onofrei, la datorie

Prima zi, la Cărturești. „Literatura și jurnalismul cultural”. Ca la orice dezbateri serioasă, s-a alungat spre teme dintre cele mai diverse – piața de carte, promovarea autorilor, competențele jurnaliștilor culturali, cui se adresează canalele publice de radio și televiziune dedicate culturii. Ne-am zis că era timpul să ajungem la Timișoara și cu „Suplimentul”, dacă ne gândim numai la faptul că, de la bun început, colaboratori apropiați ne-au fost bănațenii Adriana Babeți și Radu Pavel Gheo (iar mai apoi li s-a alăturat Șerban Foartă).

Unul dintre cei mai fideli „oameni de actualitate și reportaj” tot la Timișoara viețuiește: Manu Babescu. Manu, absolută a unei școli de muzică, apoi „cățăratore” de munți, apoi absolventă de jurnalism, apoi PR, apoi făcînd bucurii cu textele ei celor de la „Suplimentul de cultură”. Manu, despre a cărei epopee indiană tot acum am aflat, cum „am aflat-o” făcînd planuri pentru Festivalul Plai din septembrie...

A fost cald la Cărturești (noroc de ceaiul cu gheață care ne-a mai întremat, mulțumim Cosmin Lungu!) și am avut și concurență serioasă din partea altor organizatori de evenimente. Ne-a onorat multă lume cu prezența – profesori de la jurnalistică timișoreană, studenți și scriitori (Viorel Marineasa, Marcel Tolcea, Lucian Ionică, Daniel Vighi, Daniela Ratiu, Lavinia Bălușescu...). Dar și un oaspete-surpriză: Cătălin Dorian

Florescu, „dosit” pînă în seară de Robert Șerban, care a mustăcit toată ziua, gîndindu-se la ce surpriză ne va face! Cetățeanul elvețian cu mare dor de Banat se bucură deja de succesul *Zairei* în germană și așteaptă să îi apară în august, la Polirom, *Maseurul orb*. Și ne așteaptă și pe noi, sus, în cearinărie.

De ce scriem filme?

A doua zi, ne-am reunit la „Joc secund” (Librăria Humanitas de pe strada Lucian Blaga). Și am început cu două proiecții – un episod din serialul *Animat Planet Show* de la Antena 1 (scenariști: Lucian Dan Teodorovici și Florin Lăzărescu) și scurtmetrajul *Lampa cu căciulă* (regia – Radu Jude, scenariul – Florin Lăzărescu). Colegii mei, care ar fi trebuit să le explice acelor ce au venit la eveniment (parafrazînd volumul lui Alex. Leo Șerban) „De ce scriem filme”, au ascultat, mai întîi, „criticile” din sală. O fi *Lampa cu căciulă* pe un tipar minimalist, dar are forță! Premiile o demonstrează și ele.

Cît despre condiția de scriitor-scenarist, aici lucrurile sînt mai simple. Lucian și Florin scriu la *Animat Planet* pentru a face rating, nu au încercat niciodată să susțină altceva. Dar Florin are deja un scurtmetraj ajuns celebru, în timp ce Lucian așteaptă să intre în producție două scurtmetraje și un lungmetraj (ecranizarea romanului *Cercul nostru vă prezintă*). Apoi va porni cu ele, promise, în turneu.

Cît or fi cei doi de scenariști, publicul timișorean i-a adus la „chestiune” – literatura română tînără. Și aici a fost și rîndul lui Silviu Lupescu să le spună celor prezenți că, pentru autori, trebuie să facem invers față de ce se întîmplă în cinematografie. În vreme ce tinerii noștri regizori au nevoie de lobby în țară, Poliromul a început să cheltuiască bani pentru a-i promova pe scriitorii în evenimente literare din străinătate. Cataloge, participări, lecturi publice – au adus deja peste 20 de contracte externe de editare. Altfel spus, Ego. Proză 2.0.

Iar eu... Am văzut pentru prima dată Timișoara. În afara vizitei lui Bănescu, care plana simbată în preajma finalei din Cupa României (ca „moașă” a cărților lui Cristian Geambașu și Alin Buzărin m-am pomenit făcîndu-mă de cel mai mare ris neștiind că simbată se joacă ceva pe Bega!), mi-a mers totul *uns*. Doamna & Mătușa Babeți m-a plimbat cîteva ceasuri prin centrul Timișoarei, arătîndu-mi cîte și cîte minunății invizibile pentru turistul grăbit – de la fosta rezervatie detrandafir la casele etniei rome copiate după vîlele de pe Coasta de Azur. Am cumpărat toate ziarele împreună de la un tip căruia voia neapărat să-i facă vînzare. Și care mătușă m-a înțeles că trebuie să iau chiar *toate* revistele „concurrente”. Totuși, ne-a plăcut cel mai tare și mai tare să primim proaspăt-tipăritul „Orizont”, cu figurile noastre răsfrîte pe prima pagină, acolo unde pofesc numai conferențiarilor Mi-crosoft!

ARTmania FESTIVAL
15-17 Iunie 2007
SIBIU PIATA MARE

WITHIN TEMPTATION
MY DYING BRIDE
ANATHEMA
THE GATHERING
HAGGARD TAROT AFTER FOREVER
IRIS CARGO
CELELALTE CUVINTE
VITA DE VIE LUNA AMARĂ ALTAR

BILETE SE GĂSESC LA
diverCity dol.ro
BILLET-RO MAGASIN MEGGA

SIBIU 2007
WWW.ARTMANIAFESTIVAL.RO

organizatori: JURNALUL CĂRTUREȘTI, 24-FUN, PARTENERI: BILLET-RO, MAGASIN MEGGA, dol.ro, diverCity

Expoziție cu vânzare
STREET TALK

organizatori: twin arts, cărturești
parteneri: Ziarul de Iași

Otilia Andrei
(OLANDA)

Expoziție de fotografie
Publicitatea și comunicarea stradală din Asia și Europa
(7-21 iunie 2007)

Vernisaj Joi, 7 iunie, ora 19
Librăria Cărturești Arthur Verona
Prezintă: Alexandru Andrieș

„Zece comunisme urîte aș trăi”

Interviu realizat de Diana Soare
Fotografii de Cosmin Bumbuț

Ai scris „Cartea vieții tale”. Și nu este o metaloră, ci titlul unui volum de 416 pagini. Ce-a fost în mintea ta?

Fată, tu știi ce e aia viață? Viață... să trăiești, să te copilărești și să deschizi ușa celei mai bune prietene a mamei și să descoperi că nu mai ești nemuritor. Copilăria mea a fost în mintea mea. Copilăria mea este nesfîrșită a fost în mintea mea. Credeam că se poate face orice, că mi se poate permite orice... doar am trăit împreună pe scara 2 douăzeci de ani. Un lucru am uitat urcînd-coborînd scara: mama mea nu era cu mine să mă apere de lumea ostilă altfel, fără sens întotdeauna. Ea îmi îndulcea vîrstele cu mîncăruri și prăjituri cum comunismul nu a cunoscut. Cum scara 2 nu a mai văzut după ce ea s-a mutat de pe scară și a murit. Ea m-a dus cu zahărelul și mi-era att de bine, zece comunisme urîte aș trăi cu ea și cu vecinele ei.

Ai vrut să povestești despre comunism sunînd la apartamentele de pe un palier de bloc. Dacă ai fi de partea cealaltă a ușii, cum s-ar vedea comunismul prin vizor?

Comunismul nu a existat. Cînd am trecut de revoluție am aflat de toate urgiile... deținuți politici, turnătorie, omorîrea inițiativei. Eu m-am jucat cu comunismul în cadă, la nisip și era un tip haos, pe bune. Niciodată nu a crescut prea mare, ceea ce m-a obligat să nu cresc nici eu, ca să-i fiu pe plac, ca să ne jucăm în continuare. Și acum există ușa apartamentului meu. Cei care s-au mutat nu au schimbat-o. Și șipile de lemn puse pe lîngă ușă, ca să nu intre frigul, și alea sînt. Înăuntru, mobilă cît se poate de utilitară. Nimic deosebit. Obiectele însă de pe rafturi erau dichisul: trei-patru servicii de cafea, trei-patru servicii de pahare mari de apă, de vin. Scobitori, servetele, esențe de rom, vanilie, lămîie-portocală rasă, cimbru, cutii cu orez-gris, ulei la sticlă de sticlă, zahăr bine pus în borcan. Lîngă dulap, mereu pregătita plasa cu borcane de sticlă de iaurt și sticle de sticlă de lapte. Și pe marginea dulapului, oala de fasole cu costiță, Dumnezeu, cîte mirosuri, cîte așteptări, cîte miracole se puteau întîmpla. În 1977, cutremurul. A amestecat mirosurile, a stricat ordinea firească. Ani a mirosit bucătăria a oțet cu mîncare de fasole. Imposibil așa ceva! A disidență a mirosit o singură dată în bloc. Tot în 1977. O locatară s-a întors de unde fugise: America. Da, se întorsese fiindcă Ceaușescu spusese că lasă granițele deschise cîteva ore. Ea a venit, și-a văzut ruiele și, cînd a vrut să plece, s-au închis granițele. Ce a contat oare pentru mine: aromele sau disidența?

„Apartament de două camere. Stil va-gon. (...) Prin ușa ce se închidea strîmb, simțeam aroma de tutunuri, cafele, femei și mîncăruri.” Înăuntru,

„dincolo” – zeița bucătăriei din Șulea 31. Mama ta. Și mai cine? Și mai ce?

În bucătărie se cocea conspirația plăcințelelor. Tocau bine cu vorba femeile în bucătărie și un Piersic, și un Ceaușescu, și o Mihaela Mihai. Dumnezeu, cîți Tismăneni de vanilie și Gomi de ciocolată nu s-au topit împreună cu untul, cîți Brebani nu au făcut drumuri dus-întors prin albia uriașă pentru frămîntat cozonaci! Eu auzeam de toate, de dincolo, din sufragerie. Ce-mi trebuia mie era rezultatul: prăjitura. Eram copil. „Ce copil ești!” „Tu ești copil!” Și prăjituri, și mîncăruri nemaiîntîlnite veneau spre mine dinspre bucătărie.

Dă-mi definiția birfei, așa cum o auzeau tu de cealaltă parte a peretelui-biscuit. Cît de importantă este o cafea bună pentru o birfă bună?

Birfa e cea mai ispititoare femeie din lume, sîni, buze, șolduri, trup, minte brici, fără vîrstă. Sigur, te părăsește, sigur, nu ești niciodată bun pentru ea, dar ce nostalgii trăiești apoi, nimeni nu ți le va lua. Birfa mi-a țesut viața. I-a dat durată. Toată lumea e urtă, numai tu ești deștept, magnific. Cafeaua și tutunul iubesc birfa. Ce poți să faci? Gura ți-o îndopi, dar niciodată nu-ți tace. Ce iese pe gură, tutun, vorbă, înseamnă libertate și nemurire.

Te trimitea să stai la cozi. N-aveai tendința să lași sacoșa împletită la rînd și s-o zbughești să-ți cumperi sirop?

Niciodată! Nu eram un ratat care să vină fără pradă în sacoșă. De două ori cred că mi s-a întîmplat rușinea. Nu, nu eram un ratat, eram un ins care cîștiga bătăliile cu coada, trebuia să o fac mîndră pe mama de achizițiile mele. Nu, nu mă dădeam în lături de la lupta fizică cu coada. Coada îmi arăta caracterul, ea m-a format: răbdare, rezistență, lipsă de gînduri, povești, imaginație. Odată era ora 7 dimineața. Eram cu tata la mezuluri. Și unul l-a îmbrîncit pe taică-meu care era în față și ținea ordinea. Eram în coadă și am sărit peste oameni și m-am înfițat în gîtul ulușii să-l dau jos. M-am îmbrîncit pentru tata, pentru salamul meu de a doua zi.

Scriti undeva că nu erai lăsat la joacă. Nici în livada de nuci de la capătul Sălajaniului. Și n-ai avut nici biciclete. Copiii ieșeau în spatele blocului. Tu unde erai?

Eu eram la balcon și îi vedeam. Trăiam fiecare joc al copiilor de sus, citeam ce vorbesc, pe buzele femeilor adunate la nisip. Aruncam cu pămînt de la flori, pămînt făcut ghemotoc în mîină, în grupuri de oameni trecînd pe stradă. Eram stătut. Eram stătut locului. Construiam lumi din senzații, din mirosuri, din imaginație. Și nici una din lumi nu era de durată, nu se potriveau lucrurile niciodată, dar eu nu aveam teamă, fiindcă ai mei potriveau lucrurile pentru mine. Ei mă încălțau cu pantofi ce-mi rămîneau mici, iar eu îi purtam cum nu se mai poate de vesel, fiindcă ieșeam afară. Adevărat e că nu era nici-nici, nici foarte-foarte, calm, călduț, era copilăria copilului universal de

la bloc. Citeam cît vroiam și cum vroiam, înțelegeam ce aveam cu chef din bibliotecă plină de cărți „Colecția de dragoste” a mamei. Mingiam pisica, da, am avut o pisică și mă îndrăgosteam de muzici de la radio, precum *How much is the doggy on the window?* Cînd coboram, în fața blocului mă dădeam în leagăn de muream și beam Bem-bem pînă mă apuca durerea de burtă, sau mă urcam în caiul din fața blocului și cădeam în cap. Cînd coboram în fața blocului, noaptea venea mereu-mereu, mult prea repede.

De ce-ți făcea tata temele?

Eu nu știam să scriu. Practic, nu legam două cuvinte. Mama îmi spunea că vorbisem tîrziu. Scrisul l-am învățat la timp, dar nu știam să leg cuvintele între ele, nu aveam suflu pentru a scrie compuneri. Tata avea. Ce de note bune a luat tata la școală! Eram terminat în scris. Scrisul era o încercare, or, scrisul nu se putea face oricum și atunci tata scria oficial perfect. Scrisul era ca sexul. Sacru, nu-ți puteai bate joc de el. Ori ieșea perfect, ori mai bine nu te băgai. Eu nu mă băgam. Mama

cu mîncarea, tata cu temele. Eu îmi purtam trupul și aveam grijă să nu greșesc.

Care e prima amintire a copilăriei tale care-ți vine-n gînd?

Cum care? Înfricoșătoare după-amiază în care mama a plecat de acasă și m-a lăsat singur. Și alergam prin toată casa ca să alung demonii, ca să stăpînesc locul. Și urlam încet și mă loveam peste trup ca să percep situația, ca să rezist pînă venea ea. Și mă jucam cu frenezie singur, de-a vedetele de la televizor inventînd cîntec și interpretîndu-le. Și dădeam viață umbrelor... cu cită mă agitam, cu att balaurii ca-sei mă copleșeau. Așa că am adormit între pernele uriașe din dormitor. Și m-a trezit mirosul de pește prăjit. Venise mama!

A ce miroseau vremurile acelea? În bloc – a tocăniță? Pe străzi – a covoaie spălate descul pe trotuar?

Mîncăruri, clar. Tarhon, bame, ghiveci. Vinete coapte. Pește. Untură. Jumări. Curățenie. Șăpun Cheia. Detergent Alba Lux. A incendiul, duminica. A cîine făcut săpun, simbăta. A cozonaci. A femeie. A

„Trăi cu mama și vecinele ei“

» **Coadă îmi arăta caracterul, ea m-a format: răbdare, rezistență, lipsă de gînduri, povești, imaginație.**

„VOI MERGE ÎN BICAZ. FĂRĂ ZGOMOTE ȘI ZURGĂLĂI.”

Ce răspundeai de obicei la sîcîtoarea întrebare „Tu pe cine iubesti mai mult, pe mama sau pe tata?”

Mie nu mi s-a pus niciodată întrebări, ba nu, una singură... ce mă fac cînd oi fi mare. Așa că nu aveam răspunsuri oricum. Nu știu ce aș fi răspuns. Pe amîndoi îi iubeam și îi iubesc. Și iubesc lumea lor, lumea pe care au construit-o pentru mine, din legume, prăjituri de vanilie și cerneluri bine potrivite pe caiet.

Cum este să afli dintr-un interviu că mama și tata nu sînt mama și tata? Și cum e să scrii despre asta? Spovedanie? Penitență?

Nu e nimic din toate astea. Și nici o dorință de expunere nu este. Pur și simplu am trăit mistificîndu-mă și am vrut ca minciunile să fie puse

unde va în vitrină, să fie și să țîn cont de ele, să nu mai pot minți ca pînă acum. Copilăria și comunismul trebuie să înceteze odată.

I-ai iertat?

Nu aveam ce să iert. Cred că prietenele maică-mii credeau că eu știu ceea ce spuneau ele. Nu am de ce să-i iert. Îmi sînt dragi așa cum sînt. Cartea este o asumare a lumii respective. Așa sînt, altul nu mai pot fi. Viața a trecut, n-o pot întoarce înapoi.

Bicazul va rămîne o însemnare într-un jurnal sau îi vei căuta cîndva pe cei ce ți-au dat viață?

Voi merge în Bicaz. Fără zgomote și zurgălăi și-i voi căuta. Ce va fi, nu știu, nu mă interesează. Viața mea e în N3, la scara 2, etajul 6, apartament 80.

„UITAREA SE RĂZBUNĂ ȘI NU TE RĂZBUNĂ NICIODATĂ”

„Măcar o dată în viață, Luca poate să citească și să înțeleagă singur adevărul, cum e el, trecut prin atîtea epoci, trăit într-o singură epocă, cea ceașistă.” I-ai dat fiului tău cartea?

Da, i-am dat-o. Nu a citit decît capitolul numit Luca. Nu a înțeles el prea multe, dar nici nu mă interesează să-i puiez capul. Are o viață să citească. Sau să necitească această experiență a tatălui lui. Îl las cu PSP-ul lui și abia aștept să-l bat la fotbal pe computer.

Pe mine, Cartea vieții mele m-a durut și m-a-ntristat deopotrivă. Zimbești citînd-o, dar surîsul e din ce în ce mai des amar. Tu vorbești mereu în ea despre uitare. Ce n-ar trebui să uite oamenii niciodată?

Să nu uite nimic. Uitarea se răzbună și nu te răzbună niciodată. Uitarea te omoară și nu te mai aduce înapoi pe lume niciodată.

bărbat. Lumea avea arome atunci cînd politica nu exista. Acum cînd se face politică, lumea nu mai are miros.

Mi-e dor de iaurtul din borcanele de sticlă pe care-l scurgeam de zer, îl amestecam cu zahăr și-l mîncam cu lingurița. Ție de ce ți-ar fi poftă?

Poftă nu-mi este decît de mîncărurile și dulciurile familiei mele. Nu-mi doresc nici cozi, nici borcane, nimic. Gata, a murit vremea și comunismul de la groapă nu se mai întoarce.

Cum erau verile la bunici, la Strehaia?

Cu bube. Am alergie la Strehaia. O alergie groaznică, o mîncărimă de zile mari și amare. Bunicii mei erau boieri, însă și știau toate tabieturile de pe lume și mie îmi plăceau. Strehaia, pe care am redescoperit-o acum, mizeră, a țiganilor cu tur-nulețe, era Strehaia unei vieți patriarhale, unde boierii ca bunicii mei fuseseră anihilați, dar ei se vedeau mereu și mereu după timpul etern al boierului. La un șerbet, în camerele răcoase de sub salcie. La o cafea adevărată fără moarte.

» **Comunismul nu a existat. Cînd am trecut de revoluție am aflat de toate urgiile... deținuți politici, turnătorie, omorîrea inițiativei. Eu m-am jucat cu comunismul în cadă, la nisip și era un tip haios, pe bune. Niciodată nu a crescut prea mare, ceea ce m-a obligat să nu cresc nici eu, ca să-i fiu pe plac, ca să ne jucăm în continuare.**

» **Trăiam fiecare joc al copiilor de sus, citeam ce vorbesc, pe buzele femeilor adunate la nisip. Aruncam cu pămînt de la flori, pămînt făcut ghemotoc în mînă, în grupuri de oameni trecînd pe stradă. Eram stătut. Eram stătut locului. Construiam lumi din senzații, din mirosuri, din imaginație. Și nici una din lumi nu era de durată, nu se potriveau lucrurile niciodată.**

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

Nora Aron intră în camera de baie.

Se auzi, din încăperea, jetul galben. Vasile Elisav nu-l auzi (sau se făcu că nu-l aude). Îl auzi doar Carmen Carpen (dar se făcu, și ea, că nu-l aude). Se auzi, apoi, cascada. Se auzi, n perete, lanțul closetului, ca un pendul. Se auzi, în fine, robinetul. Prosopul nu se auzi. Se auzi declicul pudrierii, rujul — nu.

Era târziu: aproape miezul nopții.

Vasile Elisav crăpă fereastra.

Nora Aron se opintea, acum, să scoată dopul unei sticle de trei sferturi, albe, ascunse în cămară de taică-său, cîndva, — cu un sfredel fără aripioare.

— Tir-bu-șon, nu mai ai a-ri-pioare, se trezi Vasile, fredonînd.

— Hai să ne jucăm de-a tirbușonul, zise Carmen, întorcîndu-se din baie (pe care și ea, pentru pușin, o frecventase).

— De-a știrbușonul, zise Nora, plictisită.

— De-a „mor de sete, n marginea fîntîinii”, villoniză (sau orléansiză) profesorul Vasile Elisav.

— De-a mor de sete, sete de amor, îi ținu hangul Carmen Carpen.

— Tir-bu-șon, nu mai ai a-ri-pioare, fluiere Vasile, „ohne Worte”.

— Cred și eu, trase concluzia Nora, aripioare n-are decât „Allways”.

— „Allways cu aripioare”, răcni Carmen, făcîndu-se albastră, la față, cum cerneala. Cerneala care penetrează creta.

— Ce-ați zice de-un sejur în Creta, zise Vasile Elisav.

— L-aș prefera în patria Aphroditei, suspină Carmen Carpen.

— Cypru, oftă Nora Aron.

— Am iubit întotdeauna cuprul: roșcat, ductil și maleabil, făcu Vasile Elisav.

— Cuprofilia e suspectă, țipă Nora.

— E sexistă, se-nfurie și Carmen.

— E morbidă, zise cea dintîi.

— Sexistul își dorește totdeauna o femeie maleabilă, ductilă (și, eventual, roșcată), conchise peremptoriu Carmen Carpen.

— Pe care s-o minuiie ca pe o liță, se-nfierbîntă Nora Aron, care avea mereu probleme cu siguranțele-i de cupru...

— Ce oliță, și zise, în sinea lui, Vasile.

— Altfel, cum ar mai fi, el, *macho*, se întrebă Nora Aron, cvasiretoric.

— De unde, propria lui cuprofilie, conchise apodictic Carmen Carpen.

— Muclesu, răcni Vasile Elisav, bătînd cu pumnul-n masa de acaju, roșcată, — rumen, și el, la față ca arama: coprofilia e morbidă!

— *Es war einmal ein Pferd/ Der heisse Ferdinand...*, se apucă să cînte Carmen Carpen.

Ceea ce-i aduse, numaidecît, aminte un limerick nemțesc, un *schlimmerick*, compus de un amic al ei germanofon (și, prin urmare, filosofofil): „*Herr Heidegger, in einer Lichtung, / den zweiten Band des Buches Dichtung und Wahrheit las; / das Blau war blass, / die Vögel flogen ohne Richtung.*”

— Între noi, nicio convorbire, constată subit, Nora Aron, ci numai o stupidă pâlăvrăgeală vană.

— *Zwischen uns, kein Gespräch, nur ein ödes albernes Gerede*, traduse sec Vasile Elisav.

— Se-sec, se bilbii Nora Aron, ca Sese Seko Koko Ngbendu Wa Za Banga, alias Joseph-Désiré, ufffi!, Mobutu.

(Continuarea în numărul următor)

Lumile lui Julius

O lume pentru Julius este cea mai potrivită carte dacă vrei, ca cititor, să plonjezi într-o lume paralelă și acapara-toare, să te rupi complet, preț de peste șase sute de pagini, de rest. Nu sînt multe cărțile de acest fel în librării în acest moment, iar acest tip de lectură, dominator și cumva copilăresc, este unul destul de greu de obținut, pentru

că de cele mai multe ori cărțile „nu te prind”. De vină ar fi, în primul rînd, poziționarea cititorului contemporan în acest tip de viață agitată și hiperactivă, care nu prea mai permite luxul unor asemenea lungi voiaje literare, dar și majoritatea romanelor contemporane cărora le lipsește tocmai această putere de acapara-re completă.

Luminița Marcu

Am deschis O lume pentru Julius fără prea multă convingere, era vorba pînă la urmă doar despre „celălalt peruan” (în afară de Mario Vargas Llosa) și n-am mai putut s-o închid pînă la sfîrșit.

După cîteva zeci de pagini m-am gîndit, în primul rînd, ce trebuie să fi însemnat lucrul la traducere a acesteia cărți,

nu doar din cauza dimensiunii ei impresionante, dar mai ales pentru că e o carte construită pe baza unui *flow* special, o curgere continuă a vocii unui copil, numitul Julius, ramificată permanent în diverse alte tipuri de discurs, la persoana a III-a sau la persoana I, stil indirect liber combinat cu dialog neașteptat, o întreagă simfonie de voci subsumată însă de la primul la

ultimul cuvînt acestei u-

nice perspective infan-

tile. S-a vorbit, de

altfel, despre un

exemplu tipic de

construcție narativă

postmodernă în această

carte din 1970 a

peruanului

Alfredo Bryce

Echenique și

majoritatea stu-

diilor despre el

(pentru că s-au

scris deja zeci de

carti despre ope-

ra sa) discută as-

pectele naratologic.

Traducătorul face

cu această carte o

mare finețe, reușește să

transpu-nă foarte bine to-

pica ciudată, repetițiile,

stranițetea infanțilă a

unor observații,

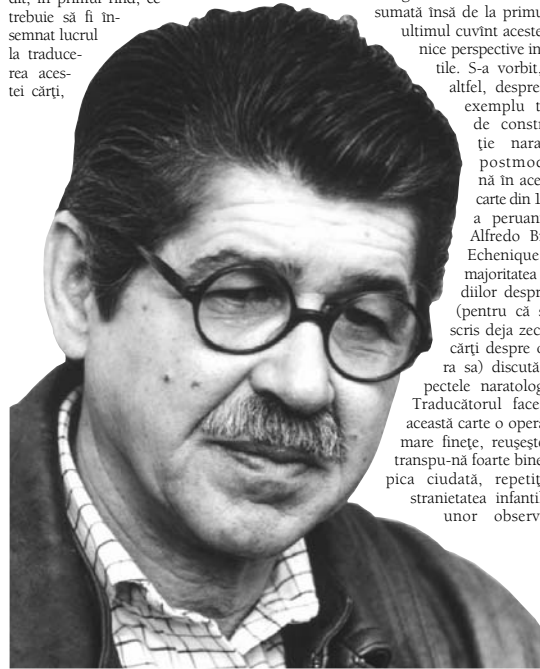
trecherile fine de la un registru la altul. Nu l-am văzut pe Andrei Ionescu nominalizat pentru această carte la vreun premiu de traducere, dar dacă ne gîndim cîte premii de traducere există în România, lucrul nu are cum să ne mire. Iar Echenique nu e un scriitor atît de cunoscut în România, nu are acel iz clasic care să impună traducerea în ochii le-neșelor noastre jurii.

O tensiune constantă de la început și pînă la sfîrșit

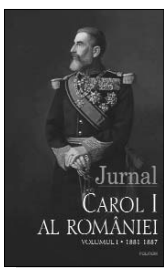
Nu doar despre Echenique nu se știe mare lucru în România, dar nici despre Peru. Singura imagine pe care cititorul român ar putea-o avea despre această îndepărtată țară latino-americană ar fi aceea din non-ficționalul *Peștele în apă* al lui Mario Vargas Llosa (o altă traducere magistrală făcută de Luminița Voina-Răuț), o carte care relatează campania pentru prezidențiale susținută de cunoscutul scriitor în 1990.

Nimic mai diferit de acest Peru asemănător cu România postdecembristă decât Peru pe care îl întîlnim în romanul lui Echenique, un Peru al primei jumătăți a secolului XX, un Peru glamos și bogat, al caselor-palate, al marilor familii aristocratice și infinit de bogate, al limbii engleze, al guvernanelor frumoase. Copilul Julius se naște din acest punct de vedere în cea mai bună dintre lumi, în acel cerc al liniștii, bogăției și tihnei în care trăiau și copiii lui Ionel Teodoreanu, de pildă.

Doar că Julius vede mult mai departe decît vedeau ochii idilici ai copiilor de la Medeleni. Și chiar dacă nu ajunge la revolte stingiste stridente, perspectiva copilului Julius, prietenul servitorilor, este aceea a unei permanenteangoase, o

SEMNAL

Carol I al României, *Jurnal. Volumul I: 1881-1887*. Ediție cartonată. Stabilirea textului, traducere din limba germană, studiu introductiv și note de Vasile Docea, colecția „Hors Collection”, Editura Polirom, 616 de pagini, 49.50 lei

Păstrat în arhiva familiei regale și, mai apoi, la Arhivele Statului din București, jurnalul lui Carol I, pînă acum inedit, cu excepția cîtorva fragmente, cuprinde patru volume, dintre care primul acoperă anii 1881-1887. Purtînd amprenta personalității regelui, jurnalul, altfel un lucru, se pare, obișnuit pentru Casa Regală a României — regele Ferdinand, regina Maria și Carol al II-lea au ținut și ei jurnale —, conține însemnările zilnice ale suveranului, notații de regulă sumare, de cîteva rînduri, dar foarte riguroase despre activitățile sale și despre evenimente ale zilei mai mult sau mai puțin importante. Autorul nu urmărește o idee anume, ci redă cu fidelitate fapte, iar aprecierile personale și comentariile, care ar putea da seama mai bine de gîndurile regelui, sînt succinte și destul de rare. Importanța majoră a însemnărilor pentru istoriografia acestei perioade provine tocmai din reflectarea fidelă a politicii externe și interne a României.

Philippe Claudel, *Suflete cenușii*, traducere de Claudiu Komartin, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 272 de pagini, 19.95 lei

Roman distins cu Premiul Renaudot 2003.

Întîmpinat cu elogii unanime ale criticii și bucurîndu-se, în egală măsură, de aprecierea cititorilor, *Suflete cenușii* este un roman de o poezie sumbră, a cărui acțiune se declanșează în iarna anului 1917, într-un mic orașel de provincie din estul Franței, nu departe de front, de unde răsună fără încetare zgomotul tunurilor și ecorile morții. Într-o dimineață geroasă de noiembrie, trupul unei fetițe de 10 ani este găsit zăcînd în apa înghețată. O crimă care tulbură liniștea localnicilor și îi pune în fața unui caz nemaiîntîlnit în istoria orașului. Cine a fost uci-gașul? Procurorul Destinac, văduvl captiv în castelul său imens, unde îmbătrînește în tristețe și singurătate, sau poate vreun individ abrutizat de alcool și lipsit de sentimente, cum găsești atîi de ușor în astfel de vremuri tulburii?

angoasă care menține acest amplu roman într-o tensiune constantă de la început și pînă la sfîrșit.

Nu există personaje negative și personaje pozitive

Romanul conține cam tot ceea ce trebuie să conțină o saga, o istorie de familie, în buna tradiție sud-americană, cu mame fascinante și servitori cu povești fabuloase, cu surori din altă lume și frați plini de cruzime și cu un foarte important și în același timp fantomatic tată vitreg. Pe de-o parte, există lumea glamorosoasă, în care se joacă golf și se voiajează în Europa, pe de altă parte lumea Vilmei, metisa cea frumoasă și fără noroc, a Nildei, bucătăreasa care miroase a usturoi și povestește lucruri incredibile din orașul Tambopata din ținutul îndepărtat Madre de Dios, a celor doi majordomi englezeți și a soferului Carlos, a Berthei care moare alături de sticlă de colonie cu care o parfuma pe domnișoara Cinthia și a Armindei care știe să calce ca nimeni alta cămășile de mătase ale domnului. Reușita cea mai mare a acestei povești de familie este aceea că nu există personaje negative și personaje pozitive. Totul e învăluit într-un fel de relativism care vine din perspectiva constant infantilă a unui băiețel care nu urăște, ci doar observă, ascultă, e nedumerit sau pur și simplu fascinat. Iar direcția fascinației

sale e una singură: mama. O mamă cu totul controversată, extrem de frumoasă, nepăsătoare și, în același timp, de o tandrețe cu totul aparte, o femeie văzută din unghiuri multiple și contradictorii.

Pentru că, dacă de suprafața unor personaje nu se trece, așa cum se întâmplă cu tatăl vitreg, Juan Lucas, perfectul jucător de golf, Susan defilează în toate ipostazele, mereu frumoasă, insuportabil de frumoasă, chiar și atunci cînd, întrerupîndu-se dureros perspectiva infantilă, o vedem în toată splendoarea ei de femeie înșelată, temătoare, nesigură. Dar există un cuvînt care face totul suportabil, pronunțat cu un perfect accent britanic: „Darling”. Deși iubitor de Hemingway și Fitzgerald, Echenique reușește să creeze un personaj fe-

minin cu adîncimi neliniștitoare din același unic tipar al frumoasei bogate și nepăsătoare. Susan e mai mult decît toate femeile glamorosoase pe care le-am întîlnit în romanele anilor nebuni de la începutul secolului, mișcîndu-se totuși pe aceleași nisipuri instabile ale privilegiilor de castă.

Alfredo Bryce Echenique a pus multă biografie în acest prim roman care i-a și adus faima literară. Știe din interior lumea anglofilă a oligarhilor peruani, este el însuși nepot de președinte și de vice-rege al țării, iar stropul de sîngism care colorează povestea nu face decît să adauge complexitate întregului. Nu știu dacă la acest nivel cititorul e mai fascinat

de opulența jucătorului de golf, de micul dejun al frumoasei Susan sau de poveștile sălbăticei Nilda, dar cu siguranță perspectiva copilului Julius care traversează aceste lumi e una cu totul acaparantă.

» **Alfredo Bryce Echenique, O lume pentru Julius, traducere de Andrei Ionescu, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom 2006**

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Îmi vine din ce în ce mai greu...

Îmi vine din ce în ce mai greu să răspund la interviuri. Am tendința să ocolesc întrebările pe care mi le pun alții, în fond binevoitori, afectuoși chiar (iar femeile, promițînd dulce... cumva... prin vocea cu intonațiile calde, prin gesturile moi ale minilor ce-și mîngîie îmbietor propriul trup, prin surîsurile arcuite din senin de buzele lor pline de abnegație... îngăduind viitoare plăceri interzise...); nu am reușit să răspund nici măcar la cele pe care mi le pun eu singur, în ultimul timp, cu insistență, cu exasperare... că, uite!, se duce naibii viața... și ce mă-sa am făcut? Cred că atunci cînd scrii versuri, cînd zburzi printre cuvinte, cînd te joci periculos de ușor cu ele, le mîngîi, le pipăi, le miroși, le auzi în tine, le vezi înșirate pe hîrtie, cînd ești amețit, uluit de abolirea ciudată a timpului datorită acestei fantastice îndeletniciri de-a umple ungherele goale ale zilei cu pînze extraordinare de fine, de monstruoase în geometria lor subțire, acaparatoare... (mă obsedeză din copilărie fragilitatea amenințătoare a plaselor de paianjen)... uneori, zărîndu-le îmbrobodate de rouă, între scaieții cîmpului, am așteptat, ciulit la maximum, să cedeze, să se rupă, să cadă sub greutatea sferulelor transparente, sau să se prăbușească, tropăie de ghemotoacele acelea de coșmar, cu multe lăbuțe păroase, *tarantulele*... mă rog, cred că atunci cînd scrii, numai atunci, dar strict numai atunci trăiești... restul e o „documentare”, pe viu, desigur... un soi de tăvăleală de care, mai tîrziu, reușești, citeodată numai, să-ți amintești... fericiri ce reușesc... îi invidiez, caut să învîț de la ei...

» **Infernala comedie, scrisă în 1978, s-a încadrat firesc în ceea ce aș putea numi de abia acum „proiectul” meu, inconștient în mare măsură pe**

atunci, de a folosi toate cuvintele posibile ale limbii române... O întrebuintare a lor neforțată, cît mai plauzibilă, cît mai necesară, mai motivată estetic... dacă pot să zic așa, fără să enervez la creieraș pe nimeni... Departe de a fi o „desacralizare” a femeii, era, s-a voit a fi, cel puțin în intenția și în putința de realizare, un major elogiu care implica absolut toată „anatomia” și „fiziologia” *lubiței Ideale*... Păi, dacă o iubeam, nu însemna că-i ador și grotesc-fastuoasa defecație-n busturi, și feerica micșune irizată-n sufletul meu de micșunea bălegată de-o dragoste necondiționată, nestăvilită de prejudecăți și flegici pasagere? Pudibondocii mă oripilau, vampirizadele mă exaltau!!! Speram să irit doar pe cei ce meritau să fie scoși puțin din ghete!

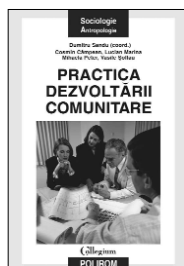
» **Visul meu secret a fost să-l combin cumva pe Sade cu Sadoveanu... mai adăugînd și un soi de umor, de altfel intrisec celor vreo cinci-șase cuvinte atît de blamate, dar atît de uzate în neuronul oricui... În fond, în limba franceză, nimeni nu se mai sperie de chestii de genul ăsta... Și dacă e să fiu sincer pînă la capăt, cred că nici nu-i o prea mare scofală în povestea cu tabuurile... Mai degrabă se dă o notă proaspătă, se mai spală silaba la vocală cînd, ca la țară, în loc de păpădie (vorbesc de floarea fragedă, galbenă, împodobind șanțurile patriei, nu de globul uscat, plutitor) se zice, nu minti, „curul-găinii”!!! Nu? Ca să nu mai amintesc de opintici, niște ciuperce mici și veșnic puse pe erecții scultative în iarba tandră a peisajului miortic... așa... ca în pastelurile unui Alecsandri ce nu halea Viagra... era de ajuns ca juna Rodică să treacă, voioasă, pe lingă junii secerători... purtînd cofița cu apă rece... Hm, gagăii ăștia, strămoși care va să zică, știați ei ce știați!!!**

SEMNAL

Georges Simenon, Capcana lui Maigret, traducere de Nicolae Constantinescu, colecția „Seria Maigret”, Editura Polirom, 208 de pagini, 13.95 lei

În șase luni, cinci femei sînt ucise pe străzile din Montmartre. Toate cele cinci crime sînt comise la căderea întinerului, după același tipar. Convinș că are de-a face cu un criminal în serie, Maigret crede că i-a înțeles mecanismul mental în urma discuției cu un faimos psihiatru. Dacă intuiția lui este corectă, atunci cînd presa va anunța arestarea unui presupus vinovat, criminalul va încerca să lovească din nou. Și va pica în capcana care îl așteaptă. Însă ancheta îi rezervă comisariului încă destule surprize...

Dumitru Sandu (coord.), Cosmin Cîmpean, Lucian Marina, Mihaela Peter, Vasile Șoflău, Practica dezvoltării comunitare, colecția „Collegium. Sociologie. Antropologie”, Editura Polirom, 232 de pagini, 23.95 lei

Cum se desfașoară dezvoltarea comunitară în România de astăzi? Care sînt actorii, beneficiarii, punctele tari și punctele sale slabe? Volumul propune răspunsuri întemeiate pe experiența nemijlocită din acest domeniu, considerată dintr-o perspectivă dublă, teoretică și practică, proprie altor contexte național-istorice relevante. Rolurile facilitatorului, supervisorului sau evaluatorului în dezvoltarea comunitară sînt prezentate în detaliu, exemple și evaluări. Manualul, primul de acest gen în literatura de specialitate din România, se adresează celor care practică, predau sau studiază dezvoltarea comunitară, codificările și evaluările propuse fiind secvențe esențiale în instituționalizarea acestui gen de dezvoltare participativă.

» **Din cuprins: Dezvoltarea comunitară în spațiul românesc • Facilitarea comunitară • Evaluarea inițiativelor din aria dezvoltării comunitare • Supervizarea • O organizație, un proiect? • Practica reflexivă în dezvoltarea comunitară**

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Poetul cu literă mare (I)

Critica literară și publicul larg au văzut în Nichita Stănescu, încă din timpul vieții acestuia, Poetul (cu majusculă). Un fel de emblemă a „speciei”, foarte potrivită să o definească în ce are ea mai caracteristic. Rareori se întâmplă ca un autor de poezie (și încă unul modernist) să se impună cu o asemenea autoritate în ochii unor cititori atît de mulți și de diferiți. De obicei valoarea și succesul nu se suprapun. Sînt cărți mari, pe care le citesc o mină de oameni (sau nici a ceea); și cărți mediocre estetic, de par literatură curată, care se vînd ca pîinea caldă. Cum se explică, atunci, succesul formidabil al poeziei lui Nichita Stănescu? În ce constă secretul regalității sale, care este cifra – nu al poeziei, ci al impactului ei?

Pentru a da un răspuns acestor întrebări, trebuie să vizualizăm puțin parcursul creatorului. Arcul de cerc pe care se mișcă poezia lui Nichita Stănescu este unul impresionant. Poetul debutează în plin realism socialist (primele versuri le publică în 1957, în primul volum, *Sensul iubirii*, în 1960) și încheie, cu *Noduri și semne* (1982), în emergența postmodernismului. Există, firește, mulți autori mai longevivi decît el – dar aici nu este vorba despre vîrsta efectivă, a omului, ci de vîrsta creativă, a scriitorului. Nichita Stănescu a parcurs pe cont propriu etapele poeziei românești postbelice și, mai mult decît atît, a mers mereu în avangardă. A tot defrișat terenuri virgine (malițioșii ar putea adăuga: și terenuri feminine...), a căutat și a croit drumuri noi, oferind literaturii noastre una dintre șansele ei de maturizare și împlinire estetică. Locul înalt ocupat de poet se datorează, în primul rînd, acestor prefixări și actualizări succesive. Pur și simplu, el a făcut înaintea altora (și,

de obicei, mai bine) un anumit tip de poezie. Mai întîi, una la persoană l singular, a eului fremătător și expansiv, dimensionat, romantic, în *sensul iubirii* și proiectat în afară printr-o *vi-zionare a sentimentelor*.

Pe fundalul realist-socialist al epocii, cu stupida maculatură în care se proslăveau naționalizarea, cooperativizarea, stabilizarea monetară, îndeplinirea cifrelor de plan și se lichidau, în efigie, periculoșii dușmani de clasă, Nichita Stănescu modulează – cu concesii de rigoare – un joc secund, mai pur: o lirică romantică în fond și neomodernistă în realizare. Poetul „șaiacist”, un excepțional versificator, recuperează și reinterpretează modalități lirice anterioare, din interbelic și mult înapoi, pînă la preromantic. Ion Barbu, dar și Eminescu; Eminescu, dar și Văcăreștii. El restituie astfel poeziei de după al doilea război mondial tradiția sa, amputată sau pusă la index. O conectează cu modelele ei, reinscriind-o într-o linie de evoluție firească. Face acest lucru împreună cu alți poeți importanți, colegi de generație sau mai vîrstnici. Dar se află, cum spuneam, în primele rînduri și se înscrie, în continuare, pe orbite și mai largi. Are nu numai gustul experimentului, ci și capacitatea de a-l trăi și a-l gusta pînă la capăt, de a-l epuiza, folosindu-i concluziile ca pe niște premise pentru aventuri lirice ulterioare.

În scurt timp, poezia lui Nichita Stănescu intră în faza de combustie a modernismului. După splendida cosmogonie personală din *11 elegii* (cel mai bun volum, în opinia mea, un volum, așa zicînd, capodoperă), discursul se esențializează și se ermetizează. Ca la Ion Barbu, unul dintre modele, vom găsi o „extremală” opacitate.

Din nou despre Constantin Silvestri

Ascult acum, cu oarecare întîrziere, dublul set de discuri *BBC Legends*, dedicat lui Constantin Silvestri la pupitrul orchestrei simfonice din Bournemouth. Nu este un concert integral, ci o selecție de piese diferite ca stil și inspirație, din diverse concerte, ce acoperă perioada mai 1965 – decembrie 1967. Mai exact, din șase concerte ale orchestrei, anterior venirii lui Silvestri, una de provincie, ridicată de el la nivelul celor mai bune formațiuni britanice ale timpului.

Programul setului din colecția BBC Legends, acum intrată sub o nouă etichetă discografică, Medici Arts, include pe un prim disc Partita pentru orchestră de William Walton, Marea. Trei schițe simfonice de Debussy și cea de-a treia simfonie de Rachmaninov. Cel de-al doilea alătură un aranjament de Hamilton Har-

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

ty al suitei *Muzica artiștilor* de Haendel, cea de-a opta simfonie de Beethoven, *Paris: o nocturnă* (*Cîntecul unui mare oraș*) de Delius și poemul *Don Juan* de Richard Strauss. Un program eclectic ce pune în evidență atît varietatea repertoriului silvestrian, cît și capacitatea orchestrei de a-i răspunde, cînd cu strălucire, cînd cu nuanțe infinite ale pastei muzicale modelate de Silvestri. Ascultîndu-i muzica mereu în creație, niciodată indiferentă, am înțeles mai bine de ce îl prețuia greu de mulțumitul Sergiu Celibidache.

Poate aș fi rămas la o notă de subsol despre această nouă apariție discografică, dacă livretul, intitulat *Maestrul de la Bournemouth*, nu m-ar fi incitat cu discuția și semnele de întrebare pe care le ridică. De ce și-a părăsit Silvestri țara, unde avea o orchestră la dispoziție și o catedră de dirijat, iar după spusele cu iz patriotic ale unor cunoștințe, „nu ți lipsea nimic”, este mai ușor de înțeles pentru un exilat român. De ce au abandonat lumea comunistă atîtea mii de români, multora din ei nelipsindu-le, aparent, „nimic”?... Întrebare aproape retorică. În plus, este foarte probabil că odată cu montarea și cenzura de partid ce a urmat opere *Oedip*, Silvestri a presimțit ceea ce avea să vină. Apoi nu fusese pe atît de privilegiat, pe cît se dă de înțeles, ca dirijor de statură internațională. Ieșirilor sale, exclusiv în țările din Est, avea să li se deschidă, temporar, o ușă spre

Vest abia cu un an înainte de a lua decizia să se stabilească în străinătate. Pentru un dirijor ce se apropia de 50 de ani era, la urma urmelor, șansa vieții sale de a se realiza.

În paranteză fie spus, postcomunismul, epoca de tranziție, îl tratează pe Silvestri cam la fel ca și comunismul în ultimele sale decenii: e gata să se împoțoneze cu figura sa, dar „uită” să-i republice înregistrările. Cineva, acolo, sus – sau mai jos, nu are nici o importanță – îl pedepsește în continuare și, odată cu el, și imaginea muzicii românești pentru Europa de a nu fi mîncat salam cu soia. Nici măcar concerte ale discursului Electrecord nu sînt reimprimare, ce să mai spui de numeroasele benzi din arhivele radioului! Ori se așteaptă, poate, deteriorarea lor pentru a le plînge pe ruine... Și să nu mi se povestească de floarea ce nu va aduce primăvara...

Întrebarea la care este mai greu de răspuns din livretul recentelor discuri BBC este de ce a ales Silvestri o orchestră de provincie, cum era Bournemouth-ul, după ce cîntase la pupitrul unor orchestre ca Philharmonia, Filarmonica din Viena, Orchestra Societății de Concerte a Conservatorului din Paris? Un răspuns posibil, uitat de către autorul livretului, Mike Ashman, este acela că, în anii '60, postura de dirijor itinerant, între două avioane, nu era încă în vogă. În plus, și se vorbește puțin de ea, orice desprindere de un mediu cunoscut este o traumă, iar cea a desprinderii lui Silvestri de o țară și o orchestră izolate undeva în estul continentului îl îndemna, probabil, în subconștient, să regăsească și cît mai curînd posibil, o *terra ferma*. Ar fi de adăugat aici talentul său de formator, de pedagog, asemenea lui Celibidache, și nu era o vorbă aruncată în vînt răspunsul său în epocă: „dar am reușit să fac din Bournemouth o orchestră prestigioasă”. Discurile BBC demonstrează astăzi acest adevăr. Amintirile celor care au lucrat cu el, citate de autorul livretului, spun și ce se ascundea în spatele reușitei. „Avea o mare răbdare și lucra o piesă în cele mai mici detalii. Pentru noi era ca o ucenicie: trebuia să ascultăm ce se întîmplă în celelalte părți ale orchestrei, chiar atunci cînd nu cîntam, pentru a ne obișnui cu ceea ce vroia.” Un alt martor de epocă semnalează repetițiile dincolo de normale obișnuite: „Aveam în general șase ore de repetiții, plus trei în ziua concertului. [Silvestri] vroia dublul și cred că ne-am pus de acord cu 12 ore de repetiții”. Și, suprem omagiu o-mului Silvestri, cei care au cîntat cu el își aminteau că avea „ochi minunați – un fulger ce comunica, și nu o rază mortală; așa că știam întotdeauna ceea ce vroia de la noi...”

Centrul Național al Dansului

Self Departure/ Self Descend

Concept și coregrafie: Natașa Trifan
Interpreți: Natașa Trifan, Sandra Mavhima

Vineri 8, sîmbătă 9 și duminică 10 iunie, orele 20:00, Sala Rondă

24-FUN alternativ Supplementul HotNews. *AfterMe, ro*

BBC

silvestri

Walton Partita for Orchestra
Debussy La Mer
Rachmaninov Symphony No.3
Handel Music for the Royal Fireworks
Beethoven Symphony No.8
Delius Paris
Strauss Don Juan

Bournemouth Symphony Orchestra - Constantin Silvestri

3, 2, 1, 0

Ești un aparat foto. Îți surprinzi moartea. Ea nu te surprinde pe tine. Știi că vine. O palpezi, o adormi pentru câteva luni, zile, secunde. Îți dorești atât de mult să fii doar puțin îndrăgostit înainte să mori. Moartea e pe urmele tale. În aeroport, în gară, în casă. Îți e atât de aproape. La anul mori. Pa!

Mihaela Michailov

Spectacolul regizat de Radu Afrim stă sub semnul spectrelor și al prezențelor încă vitale și mereu vulnerabile. Fratele-spectru al morții, familia spectrală, care bîjbîie în intineric ca o siluetă multiplicată ce duce cu ea umbra dinaintea sfîrșitului, prietenii-spectre sexuale. O atmosferă mortambulă acoperă fiecare scenă ca și cum punctul zero e de mult prezent în spațiul alb, clinic, neutru, vitalizat excelent de proiecțiile video nostalgice – peisajele cu nori și păsări, ironice erotice –, inimile care pulsează, copilărești, jucăriile colorate care se dau peste cap. În aparența nevrotică de bine, moartea prinde cheag. Louis se întoarce acasă pentru că nu mai are mult de trăit. Monologul de început e un anunț al morții, al unei vieți pe drum, aflată la capătul drumului.

Stilistic, *E doar sfîrșitul lumii* are minimalismul *Plajei*. Un spațiu aproape gol, umplut de tensiuni cu supapă, care plonjează în banala distracție, de dialoguri care ascund mereu câte ceva. Ce nu se spune, dar se simte în fiecare hohot de ris sau impuls nervos, e mult mai important decît tot ce ajunge să fie spus. Dramaturgia lui Lagarce e un câmp al așteptării minate. Pe adîncirea într-o poveste repetată doar ca să rupă tăcerea e construită relația dintre personaje în *E doar sfîrșitul lumii*.

Golul e constantă din spectacol

Se vorbește mult în spectacol, dar se vorbește alienant, în gol, ca și cum doar cuvintele, doar aceleași și aceleași întâmplări îți dau un sens. Mama (Rodica Mandache are umorul cald și inocența celei care trăiește din amintiri) povestește cum erau duminicile de altădată. Dumnicile în familie și plimburile cu mașina. Sora (Paula Niculiță e fragilă și copilăroasă) povestește cît de mult își dorește să plece din casa în care stă și cît de frumos era cînd fratele ei o lua de la școală, și cît de mult aștepta – verb catalizator în textele lui Lagarce –

vederile de la el, și tot așa, mereu și mereu... Soția fratelui (excelentă Antoaneta Zaharia în reprizele ei de agitație excitată care se depun peste singurătatea mascată) povestește ce familie fericită are și cît de rău îi pare că Louis nu-l poate vedea pe Louis cel mic, pe Louis care-i poartă numele și, și, și... Și Louis cel mare tace. Golul e constantă din spectacol, gîndit de Afrim ca un montaj al morții, care e, pînă la urmă, suma tuturor golurilor. Întîi un gol fizic – cel al absenței fratelui, pe care Sunzanne, sora lui, o resimte traumatizant și de care fratele lui – Antoine (Mihai Smarandache, uluitor în *Înimi cicatrizate*, cînd, cu o clipă înaintea morții, ride halucinant, e aici de o brutalitate care-i maschează, de fapt, slăbiciunea atît de angoasantă în fi-

nal) – are nevoie ca să nu se mai simtă vinovat că nu-l poate iubi. Apoi golul verbal – toată vorbăria care nu reușește decît să adîncească și mai mult certitudinea că nimeni nu cunoaște, cu adevărat, pe nimeni. Și, în cele din urmă, greutatea emoțională a golului, senzația de terminat, atît de puternic transmise de toate încheșările, rupturile și părăsirile din spectacol. Vidul, nostalgia, neputința de a sfîrși sfîrșitul, calmul și detașarea de pe chipul celui care se înstrăinează de propria viață (dezarmarea și resemnarea sînt bine susținute de Cristian Balint) sînt emoțiile tari stratificate de Afrim. Helburile successive punctează și ele, la nivelul construcției, unul dintre golurile atît de expresive în acest spectacol.

Negrul leagă familia

Sfîrșitul se consumă în îmbrățișări fugare, în săruturi furate ultimelor clipe de viață, în sexul în grup care-ți dă impresia că ești cum nu se poate mai viu. Exact așa cum un alt personaj afrimian, din *Înimi*

cicatrizate de data asta, fentează moartea, trișînd la cărți și transformînd fiecare partidă cîștigată într-un minut de viață în plus, în *E doar sfîrșitul lumii*, finish-ul se simte în fiecare replică, reproș, dorință, tăcere. E doar un sfîrșit. În spatele lui, tot ce-a fost de trăit s-a rostogolit prea repede ca să mai ai timp să oprești ceva. Iar tot ce rămîne de trăit, chiar dacă ars și niciodată la fel, va fi trăit de cei care îți supraviețuiesc. E doar sfîrșitul tău. Tocmai ai venit. Tocmai ai plecat. Intervalul sprijinit pe așteptarea morții tale s-a scurs. Cîți ani ai? Cine îți poate măsura timpul, cînd ce mai ai din viață e atît de scurt și strîns, și puțin și cînd nici o pastilă din lume, fie ea înghițită în ritm de cabaret, nu poate încetini moartea? Cînd doza antisfîrșit încă nu s-a născut? De cîte pilule ai nevoie ca să-ți prelungiști viața în speranța că, odată și odată, tot îți înlînești iubirea pentru care ți-ai pregătit lumea? Cabaretul, de un cinism extrem, e forma cea mai intensă de a sfida sfîrșitul inevitabil. La fel și jocul cu capetele de păpuși. Afrim decupează instantaneele de viață cu bătăie lungă în moarte.

În final, negrul leagă familia. Negrul de doliu. Negrul sobru. Negrul de sfîrșit. Negrul rafinat și seducător al rochiei fără spate, perfect mulată, coborîtă parcă dintr-o secvîntă de Almodovar.

Negrul nostalgic din spectacolele lui Afrim. Negrul volului de pe patul lui Tu-gati – *Krum* –, negrul morții lui Quintonice, care contrastează cu albul ghipsului ucigaș – *Înimi cicatrizate* –, negrul dantelelor-pastă a feminității din *Alge*, negrul de coșciug cu care începe *Plastilina*. Negrul atîtor morți pentru care Afrim are *feeling*. Un *feeling* combinat cu muzică de cabaret, cu risete convulsive, cu cimitire în care anii sînt înmormîntați, cu acordeoane și cu multă, fără de sfîrșit, iubire.

Teatrul Odeon

E doar sfîrșitul lumii de Jean-Luc Lagarce

Traducerea: Eugenia Anca Rotescu

Un spectacol de Radu Afrim

Cu: Cristian Balint, Paula Niculiță, Mihai Smarandache, Antoaneta Zaharia, Rodica Mandache, Meda Victor, Adrian Drăgănescu, Bogdan Alexandru

Scenografia: Mihai Păcurar

Video: Wonderboy

RRR Radio România Cultural

CRAPPITO
o interfață a culturilor europene

CRAPPITO
o luptă dreaptă în arena diversității

CRAPPITO
un roman la un minut – decupat din istoria cotidiană

CRAPPITO
o emisiune realizată
la Radio România Cultural
în fiecare zi
de luni pînă joi,
de la ora 14:30

CRAPPITO
cu Adela Greceanu și Ioan Budura

fm

Brașov 105 | București 101.3 | Craiova 101.1 | Cluj 101 | Iași 103.1 | Timișoara 100.7

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Clasă

Nu-i prima oară când mă ia gura pe dinainte și pe urmă îmi vine să căpțez fiindcă nu știu cum s-o dreg. Am promis săptămâna trecută o continuare cu smiorcăilele de la întâlnirea de 40 de ani și acum văd că mă chinui să scriu un text nici patetic, da' nici bășcălitor despre cum am mărturisit cu nodul de plins în gît un mic/mare secret în fața foștilor colegi de clasă. Și fiindcă nu birui să descriu trăiri, soluția de avarie e să încopesc un fel de epic, ba subiectiv, ba obiectiv.

Cînd la strigarea catalogului s-a ajuns la mine, m-am ridicat în picioare ca să fac bilanțul a ce mi s-a mai întîmplat din 1997 încoace și să mărturisesc ceva ce n-am putut sau n-am vrut să dezvălui pe cînd eram elevă. Pentru că îmi venea rîndul abia la S, i-am ascultat pe ceilalți cum povesteau. Și ce-am observat? Că mai toți bălmăjeau ceva scurt despre ei înșiși, vizibil jenați, cu modestie, neuitînd să-și pomenească nepoții și copiii. Rezultă că n-ar mai fi făcut mare brînză, deși se știa că au ajuns dîtai profesori universitari, cercetători, medici, vedete muzicale, oameni de afaceri. Le era mai ușor să povestească despre copii și nepoți, dar mai ales despre noi, așa cum cei mai mulți am fost împreună dînt-a-nția-nt-a unșpea.

Baniciu Mircea a spus scurt că are o fată superbă, care cîntă mai bine ca el și un băiat de trei ani. Apoi a vorbit mult despre noi toți și a mărturisit o chestie la care am rîs. Bejan Marina a spus repede că tocmai a terminat o a doua facultate, Artele Plastice, pe care a urmat-o de plăcere. Apoi a vorbit mult despre noi toți și n-a mărturisit nimic. Bica Anca a spus telegrafic că e tot ceva șef la Siemens în Germania, dar bucuria ei e Mateea, care o să aibă în curînd 18 ani. Apoi a vorbit mult despre noi toți și a mărturisit o prostie. Bizerea

Marius a spus în trei cuvinte că e mulțumit cu ce face la Marketing, dar mai ales cu Teofana, studentă la Medicină. Apoi a vorbit mult despre noi toți și a mărturisit altă prostie. Glișci Anghelina a spus concis că a descoperit bucuria de a trăi abia după ce a fost foarte bolnavă. Apoi a vorbit mult despre noi toți și a mărturisit ceva care ne-a lăsat muți. Iacob Viorica a spus rapid că are angină pectorală, cinci nepoți și că se consideră împlinită. Apoi a vorbit mult despre noi toți și a mărturisit că n-are nici un secret.

După Sfetcu Adrian și înainte de Subțire Ion s-a ridicat în picioare Simlovița Adriana. Hai, Chiști, bagă mare, smulge lacrimi, a strigat Bizerea Marius. A.S. s-a executat. A bălmăjit într-o frază că a scris niște cărți, că fiică-sa e în Canada și că oficial îi merge bine. Apoi a vorbit mult despre toți și a mărturisit sufoat de recunoștință și drag că a înțeles abia tirziu cit datorează celor 11 ani trăiți împreună în clasă. Le-a adus aminte despre cît de diferiți erau atunci, și pentru că nu semănau deloc ca firii, dar și pentru că veneau din familii aruncate de istorie față în față. Le-a recapitulat cum stăteau la un loc rase și clase, nații și religii, copii care aveau părinți sau bunici deținuți politici, milițieni, profesori, meșteșugari, comercianți, activiști de partid, doctori, muncitori. Și cum niciodată, dar absolut niciodată deosebirea asta nu s-au simțit, pentru că arca pe care erau îmbarcați era bună și mereu plină de speranță.

Așa i s-a părut că sună frumos, ca-n cărți: clasa lor ca o arcă salvatoare în vreme de restriște. Iar la sfîrșit, cînd A.S. n-a mai putut vorbi pentru că se sufoca de emoție, Bizerea Marius a spus, complex și el: bravo, Chiști, te-ai scos: nota 10! Urmează Subțire Ionel.

Pălăria de pitic

„A fost odată un pitic ce se numea Hôrbe, zis și Hôrbe cu Pălăria cea Mare. Casa lui se afla departe, în Pădurea-Celor-Șapte-Coline, la marginea unui mic luminiș. Ca toate casele de pitici, era făcută din lemn și acoperită de sus pînă jos cu crengi și rămurele uscate. Dacă cineva trecea întîmplător pe lîngă ea și nu știa că sub grămada de vreascuri de la marginea luminișului se ascunde o casă de pitic, nu ar fi crezut asta în ruptul capului.”

Toate poveștile încep cu „A fost odată”. Iar cele mai simpatice sînt cele cu pitici. În primul rînd, pentru că piticii sînt foarte, foarte mici. Cit un nas cîrm și pistruiat sau ceva mai răsăriți, cit o păstăie. Și pentru că sînt așa de mici, de cele mai multe ori nici nu-i zărim; ba, cei mai nechibzuți dintre noi ar putea crede că ei nici nu există și că poveștile cu pitici sînt simple scorneli.

De unde pînă unde omuleți cit o păstăie cu două mîini, două picioare, ochișori cit gămălia și gla-

Hôrbe cu Pălăria cea Mare are două meserii: este și un priceput împletitor de coșuri, dar și pălărierul piticilor

POVEȘTI DE ADORMIT PĂRINȚII

Diana SOARE

suri pițigăiate? Ei bine, nu-i minciună. Piticii trăiesc nestingheriți în căsuțele lor din crenguțe uscate. Cînd vara-i pe sfîrșite, fac o sumedenie de treburi. Pisează rădăcini și buruieni în niște piulițe mici, de piatră. Dau alunele pe răzătoare. Fac marmeladă de afine roșii. Și cite și mai cite!

Luați-l, de exemplu, pe Hôrbe. Hôrbe „uscase ciuperci și plante. Puse-se la sărat vîrfuri de rădăcini, două butoaie pline. În pivnița lui erau rînduite o duzină și jumătate de sticle cu suc de arțar, altă duzină și jumătate cu suc de mesteacăn și cel puțin de două ori pe atita cu suc de zmeură și de mure. În podul casei lui Hôrbe se găseau șapte saci plini cu semințe de mei de pădure, din care știți că își macină piticii făina.”

Cum nu știți? Păi, dacă n-ar coace piticii pline, pe ce s-ar întinde marmelada de afine roșii? „Piinea piticilor este o pline bună și sănătoasă, numai puțin sărată și aromată. Și are un gust minunat. Este la fel de plăcută ca o vară tirzie în pădure. Are un iz de rășină și de bureți galbeni.”

99 de ingrediente

„Fiecare pitic are, după cum se știe, cite o profesie, iar Hôrbe cu Pălăria cea Mare are chiar două meserii. El era și un priceput împletitor de coșuri, dar era și pălărierul piticilor.” Ceea ce nu este deloc o treabă simplă. „Pălăriile piticilor nu sînt făcute pur și simplu din pai sau fetru, cum se fac de obicei pentru oameni. Pălăriile piticilor sînt alcătuite

dintr-un material compus din șase feluri de pene de pasăre și cinci feluri de pîr de soarece date în piua, din urzeala funigeilor, din valuri de ceață, din fire subțiri de ferigă proaspăt culeasă și încă din multe alte adaosuri: în total nouăzeci și nouă – și pălărierul piticilor nu avea voie să uite nici una, altfel nu va ieși niciodată o adevărată pălărie de pitic.”

Apoi, Hôrbe are de așteptat. Pentru că fiecare pălărie de pitic trebuie să fie plouată de nouă ori și nînsă de nouă ori înainte de a fi terminată. „De nouă ori trebuie să cadă roua pe ea și de nouă ori bruma. De nouă ori trebuie să treacă furtuna peste ea, de nouă ori arșița verii, de nouă ori gerul. După toate acestea, trebuie să fie luminată de nouă ori de soarele amiezii, de nouă ori de lună și de nouă ori de luceafărul de seară.” Abia atunci va fi cu adevărat o pălărie fermecată de pitic!

Otrîfed Preușler, Hôrbe cu pălăria cea mare. În românește de Christa Richter. Editura Ion Creangă, 1984. Ilustrațiile autorului.

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » DEAR MISTER CHAN

First ov ol ai apologize my English, wich is not very gud, but ai houpu you apologize me. Ai has always admired your activity as a great actor that

you are. Ai remember films as Jackie Chan

and The Ninjas, Jackie Chan and the Ninjas 2, and also Jackie Chan returns. Your way ov acting has for ever emprooved the cinematography, if may ai say so. You fight like a țaiğăr and uen you lift your foot in order to brake an enemy's neck, you remind me ov an historical film ai made uen ai uaz an young director, Michael the Mighty. Ai only wish Amza Pellea could fight like that. But

no, he only concentrated on the lines.

Ai always thought zeat an historical film iz better than an civilian oan. But nau ai hârd that an young shity director called Mungiu Cristian has won the Palm D'or at the Cann. Ai am not gelos, mister Chan, but as you said in Jackie Chan returns, „fuck, it's not fair”, hau the fuk did zis mucos kid win this prize over me, wich ai em so good looking and ai got laied many

many times like Antony Queen. Ai also did the Ringul film.

When ai read the script ov Mungiu ai said it's a bad script. It was about some bitch trying to have an avortion during the Ceausescu era. Strangely, ai never thought ov making Mrs Chiajna loose a pregnancy. Avortions don't make history, mr. Chan. So ai said to Mungiu go home, no money for the budget. Ai am the big decider, you know.

So, next year mr. Chan, you and ai will win the Cann! Ai want you to be the star of Michale the Mighty Returns, my newest film. It will be you against all negative characters of our history: Baiazid, Sinan Pașa, Han Tatar, Mahomed and The Wolf. Just imagine zis battle field! All za bed guys spitting and cursing and threatening everybody and then you appear... music... tan taaaan! You jump off the Murgu and

land in șpagata. Poc poc poc! Cut! Poc poc poc take two! And you make all the karate skeme yu know and defeat the bad guys.

Ai wait for yu tu sign the contract, ai will also pay back your train tickets.

Yours sincerely Sergiu Nicolaescu
Director and living legend
PS: Do you do TVA?

United shockinsations

Sînt, în orice societate, persoane parcă anume născute să se pună contra unei forțe enorme și să-nvingă, după o confruntare sinucigașă. Prezidentul nostru referendumatizat n-o fi predeterminat; dar poziția de pe care luptă cu cei 322 + res-tul e tipică: David înfruntă pe Goliath, bu-turuga mică răstoarnă carul mare etc.

Atitudinea are trecere la popor, mai ales cînd poporul este spectator, prea multe neavînd de făcut. Iar dacă te numești Dave, ești debarcat de colegii tăi de drum pe nu se știe ce motiv, ce-ți rămîne de întreprins, decît să te ridici contra oligarhilor, fie ei mogulii caselor de discuri sau spectrele diabolice dîndărătul liderilor politici?

Megadeth a luat naștere dintr-o frustrare. Povestea este cunoscută, are deja vechime și, desigur, o morală. Dave Mustaine pare un personaj damnat al rockului. Damnata nu prin ceea ce a oferit lumii, ci prin ceea ce i-a fost dat să suferă cu titlu personal. Muzica lui n-are nimic demonic, nu răstoarnă tipare și formule învechite, cum face, de exemplu, dodecafonismul. Suspectată de legături cu Necuratul, muzica Megadeth a pus sub ochiul opac al consumatorului bovin bubele unei societăți nemiloase. Minciuna, ura, crima, cite alte anomalii, fără de care societatea poate nu funcționează, Mustaine le-a văzut, le-a suferit pe pielea proprie și le-a rașchetat întii în sine. Uneori, ca să suporte tot ce vedea, a trebuit să inhaleze prafuri și alcool. Motiv pentru puritani & ipocriți să-l condamne. Ce fel de credibilitate are unul care ne acuză pe noi că sîntem așa cum sîntem (oligarhi, minciñoși, criminali etc), iar el bea și se droghează? De parcă persoana lui Dave era ținta judecății, nu vi-ciile contemporanilor săi!

Coșmarurile lui Dave se exprimă și în pictură

Primul șoc a însemnat videoclipul *Anarchy in UK*. Nu mai auzisem pînă atunci de Megadeth, deși aveau 2 albume bine primite de cei în temă. (În '88-'89, altele erau prioritățile și sursele mele de informare.) Clipul cu humanoidul pe scaunul electric are în circa 3 minute tot ce înseamnă muzica Megadeth și tot ce exprimă, incriminînd, violența societății care l-a produs pe Mustaine. Chiar dacă e prelucra imnului punk – cine nu-l știe? –, sau poate tocmai de-aia, forța de impact este maximă, chiar la 2 decenii de cînd a fost mixată. E semn clar că societatea nu și-a vindecat boala – vezi animația cu individul care iese înarmat din casă și împușcă la nimereală.

Notă aparte, iconografia Megadeth de pe cover-books și din videos este avizată sau desenată de însuși Dave, ale

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

cărui coșmaruri se exprimă și-n pictură. Poate fi studiată ca expresia unui sindrom. Omul obișnuit, consumator de muzică mai ales la/ pentru distracție, nu înghite lejer nici muzica, nici imaginile. Nu e ușor de suportat spectacolul (auto)distrugerii ființei umane. Dar nu-i deloc vina lui Dave Mustaine, și-a altora cu sensibilitate asemănătoare, că lumea actuală este un spectacol (televizual) continuu al automutilării...

Youthanasia este un cuvînt-container

N-am avut un șoc mai puțin violent cînd am văzut coperta discului *Youthanasia*. Totdeauna contrariază absurdul unei situații precum aceea ilustrată acolo.

Și-n literatură, de exemplu, e mai greu de suportat Kafka decît Orwell sau Lovecraft, din motive ce nu-și au loc explicativ aci. *Youthanasia* este un cuvînt-container, din cele care fac deliciu post-moderniștilor, fie americani, fie valahi de pe Milcov. Preferința lui Mustaine pentru astfel de cuvinte îl plasează într-o categorie artistică selectă. Dar lumea nu se duce la concertele Megadeth să guste bucurii ludice. Dacă nu sună tendențios, așa zice că vrea să trăiască timp de-oră catharsisul scaunului electric.

Asta am simțit acum doi ani, la Arenele Romane. Că am scăpat viu, e din cauză că aproape zilnic îmi iau doza de 110.000 de volți! Iar de-o săptămînă, cu pipeta, cianura noului album *United Abominations*.

Not one night!

VERBA WOLAND

Ruxandra CESERANU

Femeile dostoievskiene

În adolescență am fost fascinată de multe figuri masculine din cele patru romane de diamant (cum le numesc eu) ale lui Dostoievski: *Idiotul*, *Frații Karamazov*, *Crimă și pedeapsă*, *Demonii*. Aceste figuri sînt arhicunoscute, încît ar fi un loc comun să le pomenesc, cu toții le știm. Dar tot în adolescență am fost invidioasă și pe ciudatele femei dostoievskiene, pe care le înșir aici (și ele au făcut carieră, dar nu într-atît precum bărbații dostoievskiieni): Nastasia Filippovna, Aglaia Ivanovna, Katerina Ivanovna, Grușenka, pînă și o adolescentă (perversă) precum Liza Hohlakova intra aici. De ce eram invidioasă (și în același timp fascinată de) pe ele? Pentru că erau, simțeam eu, niște femei foarte interesante. Femei care stîrneau, intrigau, provocau și nu erau neapărat înțelese. Neînțelegera lor era cea care (mă) ațîța. Erau niște „diamante neșlefuite”, cum se pronunță un bărbat despre una dintre ele. Ce era de observat în primul rînd: orgoliul și impulsivitatea lor, apoi predilecția lor spre extreme, trecerea incredibilă de la ofensă la umilință. Erau femei stihiale și năpraznice, femei care produceau turbulențe, comportîndu-se nebunește, în funcție de singele lor amestecat cu creierul lor. Erau niște femei bolnave de sine și care îmbolnăveau lumea dimprejur, dar nu oricum, ci hipnotizînd-o. Așa cum la Dostoievski „este cam greu să înțelegă omul unde sfîrșește dragostea și unde începe ura” (cum spune Mișkin),

tot astfel aceste femei nu puteau fi prinse într-o formulă, nu puteau fi capturate într-un insectar, deși ele erau niște vizibili fluturi cap de mort. Există o formă de smuceală concentrată în ele, o maladie inefabilă de suflet și minte, un ceva greu de priceput. Foarte tîrziu am înțeles că erau, ei, da, niște femei isterice. Desigur, isteria lor făcea parte din acea stihialitate matricială, care le făcea în același timp să fascineze bărbații ori chiar alte femei din apropierea lor. Dar tot isteria le făcea să fie și indezirabile, să creeze gol, să năpăstuiască, să fie piață rea. Atunci cînd am înțeles acest lucru, femeile dostoievskiene și-au pierdut ascendentul asupra mea. Dar, cine știe, poate și-l vor recăpăta cîndva! A mai fost, însă, ceva care m-a intrigat: Dostoievski a părut întotdeauna să semene mai mult cu femeile sale din romane, decît cu personajele sale masculine!

» **Erau femei stihiale și năpraznice, femei care produceau turbulențe, comportîndu-se nebunește, în funcție de singele lor amestecat cu creierul lor. Erau niște femei bolnave de sine și care îmbolnăveau lumea dimprejur, dar nu oricum, ci hipnotizînd-o.**

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegii editoriali: Cezar Avramescu, Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncți: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Florin Iorga

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumaru, Ruxandra Ceseranu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Serban Foartă, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu, Constantin Vică. Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskenas, y,

Dumitru Ungureanu, Răzvan Tuța. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov. Arte vizuale: Matei Bejenaru. Caricatură: Lucian Amarii (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu.

Ediția de Oltenia: Nicolae Coandă, Cornel Mihai Ungureanu

Publicitate: Florin Antonie, tel. 0251/ 413100

Distribuție: S.C. Media Sud Management S.A. Craiova, tel. 0251/ 412146

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agenție Rodipet din țară sau oricărui oficiu postal. Cîtoriti din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Tipografia de Sud

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

Profesionalismul lamențării

Am fost și eu la o conferință de presă. Am dus cafeaua și sticksurile, am ajutat adică la partea de protocol. Și-apoi am ascultat, fără să scot o vorbă, întrebările și răspunsurile, comentariile, schimbările de program ale simpozionului. Nu eram acolo ca să notez nimic, așa că toată atenția mea s-a concentrat asupra felului în care se purtau discuțiile. De exemplu, unii dintre jurnaliști (vreo 7-8 în total, probabil mai toți „pe cultural”) nu luau în seamă o regulă de minimă politete: aceea care spune că, dacă te afli oriunde în public la un eveniment la care ești spectator, e bine să nu deranjezi și să nu răspunzi la telefonul mobil (adică să-l închizi). Dimpotrivă, ei răspundeau, își ascundeau jumătate de față cu mîna (semn de mare pudoare, ca atunci cînd folosești o scobitoare) și începeau să vorbească șușotind apăsător, bîgîndu-se de cele mai multe ori sub masă. Probabil că în fiecare moment s-ar fi putut ca Bush să-și dea demisia sau un porumbel să moară pe autostradă – și cum știrea nu trebuie ratată, nici telefonul nu poate să rămînă mut.

Jurnaliștii sînt niște oameni sceptici. Mai ales față de cititorii lor, de generațiile tinere. („Ce se poate face ca să ajungem la tineri cu această informație? Lor nu le pasă de istorie, e o situație fără speranță.”) Jumătate din discuțiile de la conferință s-au învîrtit în jurul acestei chestiuni: ce finalitate poate avea un simpozion despre Gulag și Holocaust, ațita vreme cît el nu îi atinge în nici un fel pe tineri? Cîțiva ziariști se lamentau ca și cum cineva i-ar fi nedreptățit să aibă o meserie în care le e strict interzis să facă lucruri cu adevărat importante. Replica a unui participant la conferință: „am să încerc să forțez o știre” despre simpozion. Dar de ce nu încearcă mai bine să forțeze materiale despre supraviețuitorii ai Gulagului, de ce nu pornesc chiar ei o campanie națională de informare în licee, de ce nu fac „jurnalism civic”? Între doar știriști sau doar comentatori, nu mai există loc pentru a treia variantă, iar responsabilitatea față de public se limitează la un anumit grad de adecvare a informației la realitate. Cu ce rămînem deci? Cu știri mai mult sau mai puțin forțate, cu editoriale mai mult sau mai puțin acide. Și cu o părere de rău: aceea că generațiile astăzi tinere chiar nu mai citesc, domnule, ziarul.

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 (55) 130

64 în loc de „69”

Virtuțile partenerilor dintr-un cuplu transformă viața aceluia „tot” într-o îndelungă acceptare și căutare, în care inima „îmbătrînește ultima”. Dublul îngemănării dintre spirit și trup din *Ascetul dorinței*. *Un roman despre Kama Sutra* (Editura Trei, traduce din limba engleză de Gabriela Eftimie) are, pe lîngă cantitatea (și calitatea) informației riguroase, claritatea unei învățături (desprinse din înțelepciunea indiană). Despre sexualitate, spiritualitate, arta erotismului, dar și a gîndirii ce necesită să fie concomitent exersată scrie psihanalistul Sudhir Kakar, imaginînd viața lui Vatsyayana, autorul *Kama Sutra*.

Ana-Maria Onisei

Suculentă, cartea excelează mai degrabă în exotism, atmosferă și psihanaliză, decît într-o construcție literară surprinzătoare. Iubirea și erotismul sînt subiectele repetatelor dialoguri – rafinate, deși „previzibile” – ale discipolului cu maestrul său, Vatsyayana. Vorbele celor doi provoacă, la rîndu-le, bucle cu valoare de parabolă, în care indianul strecoară istorii de viață sau legende menite să ilustreze „teoria în practică”. Nimic vulgar în romanul *Ascetul dorinței*, multă vulgarizare, însă, a conținutului *Kama Sutra* (Sudhir Kakar este și autorul unei tălmăciri a cărții plăcerilor), a istoriei reale a vieții maestrului indian.

toate „categoriile” sînt tratate cu tandrețe, de la curtezanele abile și la femeile-zeițe, pînă la bărbații virili ori timizii „începători”. Spusele și acțiunile lui Vatsyayana au tîlc: alegerea de a se retrage în meditație exprimă serenitatea la care ar trebui să rîvnească și pentru care ar trebui să trudească orice cuplu, dincolo de limitele intens-plăcute ale pasiunii.

De aceea, *Ascetul dorinței* nu este nici măcar printre rînduri o carte a lui „69”, ci a poziției seninătății profunde, asumate. Cum erotismul ține de un exercițiu permanent al rafinării și educației propriului spirit, în tradiția celor 64 de „arte”, nu vă autoreduceți lectura la căutarea picanterilor sexuale din roman. Nu sînt prea multe...

Poziția serenității

Kakar cultivă detalii de epocă și nu grăbește ritmul povestirii pentru ca cititorul să poată zăbovi asupra fiecărei dezvălurii în parte, imaginînd, aprofundînd, exersînd. Lumile dragostei diferă în funcție de interiorul lumii fiecărui personaj, dar în acest roman

» „Asemeni unui yoghin care nu separă meditația de viața de zi cu zi, ci încearcă să transforme toate clipele vieții sale într-o meditație (...), meditația lui Vatsyayana despre kama trebuie să aibă loc înăuntrul domeniului eroticii, și nu în afara sa. Dacă vrei să afli părerea mea, cred că trăiește undeva într-un bordel luxos din țările centrale. Ar putea fi grădinarul sau bucătarul unui astfel de loc, în timp ce continuă să mediteze și să reflecteze asupra naturii pasiunii.” – Sudhir Kakar, *Ascetul dorinței*

Dicționarul șomerului profesionist

Aș fi vrut să vă povestesc cum a fost la Viena și la Timișoara, dar îmi pare că v-ați plictisit deja de relatările mele de călătorie. Hai să mă fac util, eficient, și să dau cîteva sfaturi practice unor oameni aflați la mare cumpănă.

De ani buni, mă amuză și mă intrigă în egală măsură limbajul de lemn care circulă pe piața locurilor de muncă, schimbul de „texte” dintre angajator și angajat se reduce la o gargară fină

care se dea impresia că avem de-a face cu oameni serioși, și de-o parte, și de alta. S-au instituit deja cîteva cuvinte și sintagme de nelipsit din orice CV, din orice pachet de cerințe ale angajatorului, cărora nimeni nu se mai chinuie să le explice înțelesul real, cel din „cîmpul muncii”. De aceea îndrăznesc eu să formulez un început de posibil dicționar explicativ destinat șomerului profesionist (cel care-și caută mereu o slujbă; spre deosebire de șomerul comun care pur și simplu așteaptă):

» dinamic = calitatea de a deveni în scurt timp un

om bun la toate, predispus să faci orice pentru un ban în plus; aceasta acoperă o gamă largă de activități, de la atribuțiile înscrise în fișa postului și pînă la curierat rapid, căratul mobilei pe scări etc.;

» flexibil = capacitatea de a fi în acord, în același timp, cu toți șefii, deși opiniile lor se contrazic reciproc;

» comunicativ = arta de a-ți ține gura în fața șefilor și de a urla la colegi;

» memorie foarte bună = capacitatea de a-ți adu-

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

ce aminte că ai făcut și ceea ce nu ai făcut;

» abilități de lider = predispoziția perpetuă de a tăia din salariu și de a-ți concedia subordonații;

» atitudine pozitivă = puterea de a spune că totul e ok cînd este limpede ca lumina zilei că nimic nu-i ok;

» rezistență la stres = capacitatea de a mima nepăsarea în situații în care îți imaginezi hălci de carne zburînd pe pereți, dinți infipți în jugu-

lara interlocutorului etc. etc.;

» pachet salarial motivant = salariu mediu pe economie, la care se adaugă cîteva bonusuri pentru care muncești peste program de-ți sar ochii din cap;

» condiții de lucru deosebite într-un colectiv tînăr și dinamic = oricum n-o să-ți placă ceea ce va trebui să faci, dar măcar vei avea cu cine să faci haz de necaz, pe hol, la o țigară.